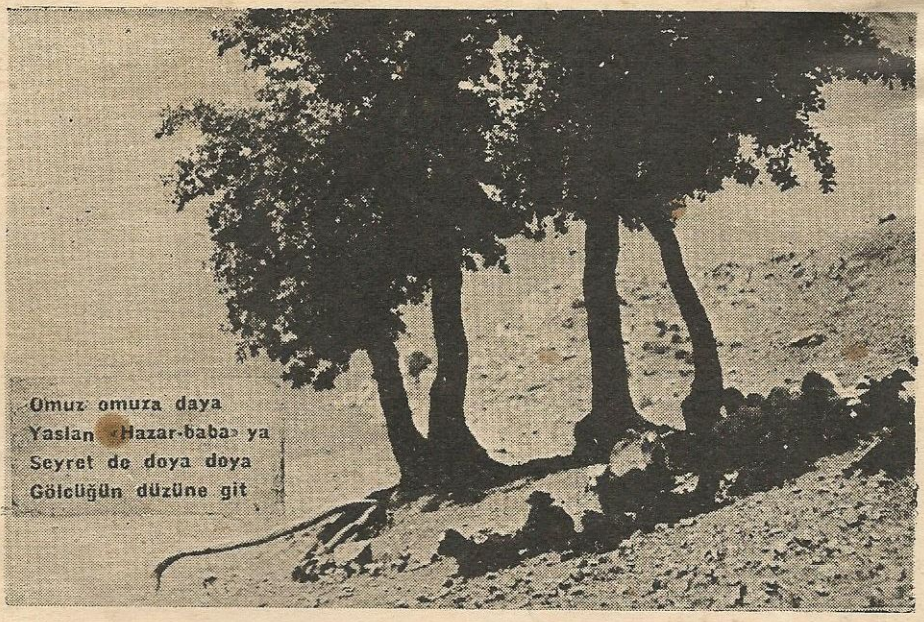
Yeni Aylık Sanat-fikir Dergisi

FIRAT

ÖMER SEYFETTİN — YOLCU — VAHAP GÜRAY — TURGUT TAŞÖZ — ÖMER KAYAOĞLU — HASİP MEMİŞOĞLU — FİKRET MEMİŞOĞLU — N. YILDIRIM GENCOSMANOĞLU — SIDDIK YİĞİTTOP — KIRZIOĞLU M. FAHRETTİN — MUZAFFER SUPHİ ÇETİN — Dr. MAZHAR GÜNER — A. Ş. — Asst. Prof. KORKUT ÖZAL — İZZET GÜNDAĞ — YÜMNÜ TEKİNDAL — ALİ ŞEFİK — FAZLI ÖZTAN.

SAYI 21 MART 1964 100 Kuruş

Yeni fırat

Aylık Sanat ve Fikir Dergisi

Yıl : 2 Sayı : 21
Mart 1964

Sahibi
FİKRET MEMİŞOĞLU

Yazı işlerini yöneten
Sorumlu müdür :
ÖMER KAYAOĞLU

Sekreter :
İZZET GÜNDAĞ

Abone :

Yıllığı	12 TL.
Altı Aylığı	6 TL.
Yurt dışı yıllığı	24 TL.

Gönderilen yazılar basılsın basılmasın geri gönderilmez.

"Yeni Fırat" adı anılmadan dergiden yazı ve şiir alınamaz.

Yazı ve şiirlerin fikir sorumluluğu yazarlarına aittir.

İlân ve Reklâm

Tam sayfa 1500 TL.
Küçük ilân ve reklâmların santimi 10 TL.

Yazışma ve para gönderme :
Fikret Memişoğlu, Avukat
ELÂZIĞ

İstanbul Temsilcisi :
Ömer Kayaoğlu, Tahtalı Bostan Sok. No. 1 Kuzguncuk

Dizgi ve Baskı ;
Matbaa Teknisyenleri Basımevi
Biçkiyurdu Sok. No. 12
Divanyolu - İSTANBUL

Çıkış tarihi : 29/3/1964

TÜRK KÜLTÜRÜ

Liselere böyle bir ders konulması lâzım. Denilebilir ki okutulan derslerden, konulması istenen bu dersin sağlıyacağı fayda, «Muhassala» olarak elde edilebilir. Bu, gerçekleşmesi çok güç bir dilek. Genç dimağlar, yüklü dersleri öğrenmek çabası içinde özlenen sentezi yapamazlar. Onlardan bunu beklemek boşunadır. Buna, ancak öğretmenlerin, okuttuğu dersleri önce yurda faydalı olmak için, öğrenmek gerektiğini telkin etmeleri imkân verecektir. Fakat öğretmenlerimiz de böyle bir kaygu ve heyecana gebe olarak yetiştirilmiş değillerdir.

Toplayıcı ve bize maledici bir öğretim sistemimiz yok. Hatta böyle bir düşünce içinde de değiliz. Yıllardan beri kültür savaşındaki yenilgimiz de bunun içindir. Bunun ne kadar çok zararını çektiğimiz saymakla bitmez. Eskiden İran ve Arap kültürünün, bu gün Batı Kültürünün bizi baskı altına alması da bundan dolayı..

«Her memlekette Fransa'dan bir parça» sözü Fransız kültürünün Avrupa,-daki her memlekete yaptığı etkinin deyimi olmalı..

Kültür istilâsı, her istilâdan daha çok etkili ve süreklidir. Bu istilânın izle. rini ortadan kaldırmak imkânsız denecek kadar güç. Kıymet hükümlerini zedeleyen, paralayan bir istilâdır bu. Buna kültür gücüyle karşı konabilir. Bu gücü kullanacak olanlar da, aydınlardır ancak... Öğretmenlere, öğrencilere bu güç verilmez. bu güç sağlanmazsa, millet olarak varlığımız kültürel imkânlardan yoksun kalır. Türk Kültürü diye bir dersin okutulması bu yönden lâzım...

Gelenekte, görenekte, dilde, hatta dinde, varlık ve birlik sağlamakta, günden güne katlanılan güçlük bu sebepledir. Yurttaki zaman zaman, yer yer, ayrımcı kaynaşmalar, bundan ileri geliyor. Dil farkı, mezhep çekişmeleri, bölge düşünceleri, kültürel gücümüzün toplayıcı bir fonksiyon haline gelmemesindendir.

İnsanları, sürekli olarak etkisi altında bulunduran başlıca üç şey var. Birincisi kuvvet, ikincisi menfaat, üçüncüsü de sevgi ve muhabbet. Diğer bütün unsurlar, bu üç âmilden sonra gelir. Bu üç yürütmenden, ne yazık ki en sonra gelen de sevgi ve muhabettir. Ama bu bir tutku, bir aşk haline geldi mi, etkisi öbürlerinden daha sürekli, daha gerekli olur. Bunda şüphe yok. Bu da ancak, Türk Kültürünün darmadağınıklıktan kurtularak, sistem haline getirilip öğretilmesi ve öğrenilmesiyle mümkündür. Vatan ve millet anlamının temelinde de bu var...

Fiziği, matematiği ve bütün dersleri, önce bunun için öğrenmek gerektiğini, hem öğretenin, hem de öğrenenin bilmesi lâzım. Bu olunca «adam sen de» ya da «neme lâzım» diyemeyiz. Kendimizi küçümsememize imkân olmıyacağı gibi, başarılacak işin öneminden dolayı, böbürlenmemize de imkân kalmıyacaktır. Böylece bir çile çekişten sonra, oluş ve eriş mümkündür ancak.

Böyle bir ders konulur ve okunulursa Türk Genci o derste millet olarak, kendisini öğrenecek, kendisini bilip bulacaktır.

Böyle bir ders, hemen konulamaz. Bu bir hazırlık ister. Tarih boyunca yapılış ve yapıcı olarak varlığımızı tesbitten sonra bu derse başlanılabilir.

Yalnız bu hazırlık bile, bizim için ne kadar uğurlu, ne kadar hayırlı olacaktır. Bu dersi öğretenler, yurda, mühendis, doktor değil, kahraman ve önder yetiştirecektir. Ne mutlu yetiştireceklere ve yetişeceklere..

«Ne mutlu Türküm diyene..» sözünün gerçeğini, bu gün onlar yüzler anlıyorsa, bu ders okunduktan sonra binler, yüzbinler anlamış olacak elbette..

Böyle bir dersin liselere konulması için, bu günden hazırlığa başlanmasında, belirtilen faydadan gayrı, hiçbir zarar olmayacağına göre, Millî Eğitim Bakanlığımızdan, hiç olmazsa bu düşüncemizin incelenmesini istiyoruz.

Yeni Fırat

Geçen sayımızdaki «Yayuk Ninnileri» nde üçüncü kıt'anın bağlamasındaki «tutuğum» kelimesi, «tuluğum» olacaktır. Düzeltir, özür dileriz.

Y. F.

Acı Damlalar

Nerde, kim şaheser'in?!
Her dar günde hemşerin.
Yürek yanınca, olmuş
Yer soluk, mahşer serin.
Yavru, ana, kardeşler,
Yürekde kor ateşler;
Bu ne gün, bu ne gece?
Nerde aylar, güneşler?!
Ne dostum, ne sevgilim?!
Ne yolum var, ne ilim?!
Bir dram seyri, hayat,
Bitsin artık bu filim!
Baba, bahtı karalı;
Kardeş, bağrı yaralı.
Ayırd etmek mümkün mü?
Artık karadan, alı?!
Ne küçük, ne büyüğüm?
Ortada, bir kör düğüm!..
Ne zaman çözülecek
Çilesini ördüğüm?!
Ne gül dermek içinmiş!
Ne kol germek içinmiş!
Dünyâya geliş, gidiş,
Bir gün görmek içinmiş!
Yok bir kan ağlıyanım!
Derdimi kime yanım?!
Sen misin feleği de
Ey melek yaradan'ım?!
Yüreğim dilim dilim,
Lâl oldu şakır dilim!
Her şey değişik bana
Ben bile, ben değilim!..
Her acıdan tad aldım,
Teselliden bunaldım.
Göç menzil aldı, Yolcu
Bir ben mi geri kaldım?

YOLCU

KERAMET

Ömer Seyfettin
(1884 - 1920)

6. Mart. 1964 Ömer Seyfettin'in 44. ölüm yıldönümü idi. Edebiyatımıza, herşeyiyle «Türk» olan hikâyeyi getiren bu değerli sanatçının bir hikâyesini bu sayımıza alıyoruz.

Ömer Seyfettin 1884 yılında Gönen'de doğmuş ve 1903 de Harbokulu'nu bitirmiştir. İzmir'de ve Rumelinin bazı bölgelerinde yedi yıl kadar orduya hizmet ettikten sonra istifa ederek ayrıldı. 1910 da «Genç Kalemler» dergisinde dil üzerine fikirlerini, hikâyelerini yazmıya başladı. 1912 de Balkan Savaşı'yla yeniden orduya katıldı. Savaş bittikten sonra Kabataş Lisesi'nde edebiyat öğretmeni oldu. 1920 de İstanbul'da öldü.

Ömer Seyfettin «terkipsiz yazma» fikrinin kurucularındandır. «Türk'ere yeni, tabiî bir lisan, kendi lisanları lâzımdır. Millî bir edebiyat vücude getirmek için evvelâ millî bir lisan ister.» diyordu. Hikâyelerinde Türkçülük ülküsünün izleri belirgindir. Hikmet Dizdaroğlu onun için şöyle diyor :

«Ömer Seyfettin, dilde, kültürde, ülküde, sanatta «millî»ye yönelen **Uyanış Çağı**'mızın öncülerinden biridir.»

Yangın yarım saattenberi devam ediyordu. Fakat mahallenin ahalisi iki ev sonra söneceğine kaildiler. Çünkü bir zatışerifin türbesi vardı. Mümkün değil, o, tutuşmazdı! Şiddetli bir kıble rüzgârı esiyor, alevleri, kıvılcımları saçan tahta parçalarını, türbenin üzerine, türbenin altından evlerin çatılarına fırlatıyordu. İtfaiye bölüğü, tulumbalar son gayretlerini sarfediyorlardı. Polisler etrafı ablukaya almışlar, kaçırılan eşyanın yağmasına meydan vermiyorlardı. Çiroz Ahmet etrafına bir göz gezdirdi. Bu kaşarlanmış bir külhanbeyi idi. Onca yangın demek vurgun demekti. Ama mahalle çok fakirdi. Biliyordu ki şu yanan zavallı kulübeciklerin içinde yatak yorgandan başka birşey yoktu. Halbuki vurgunda âdet «yükte hafif, pahada ağır şeyler», bulmaktı.

— Allah belâsını versin! Faydasız yangın!

Diye başını salladı. Ahali türbenin etrafına toplanmıştı.

— Buraya gelince söner!

Diyorlardı. Çiroz Ahmet yeşil boyalı türbenin penceresine sokuldu. Kör bir kandilin hafifçe aydınlattığı sandukanın iki tarafına iki seccade yayılı idi. Açık rahlelerde büyük kur'anı kerimler yan gelmiş yatıyorlardı. Çiroz Ahmet kelepir karşısında parlıyan bir yahudi gözüyle bunlara baktı. Asgarî bir hesap yaptı. İçinden :

— Şamdanlar onar liradan yirmi... Seccadeler beşerden on... Kitaplar mutlaka yazmadır. Yirmi de onlar, etti elli... dedi.

Yeşil boyalı kapıya gitti. Çiroz kemikli omuzlarıyla bu kapının kuvvetini yokladı. Sonra kilidine baktı. Yavaş yavaş dayanmağa başladı. Halk yangınla meşguldü. Çiroz Ahmet son derece kuvvetliydi; hani o yalnız külhanbeylerine mahsus, bazusuz, idmansız, sporsuz, gizli, harikulâde kuvvet.. Dayandıkça kapı çatırda-

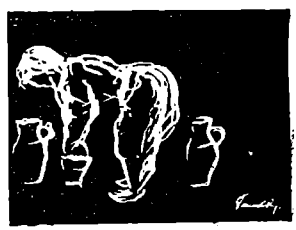
mağa başladı. Nihayet küt etti açıldı. Çirozun içeri girince ilk işi kör kandili üflemek oldu. Fakat alacağı şeyler ne kadar pahada ağır ise de yükte öyle pek hafif değildi. Zihni hemen bir vurgun plânı tertibine başladı. Plân zihninde teşekkül ettikçe Çiroz «netice»yi beklemiyor, teferruatını tatbik ediyordu. Şamdanların mumlarını çıkarıp yere attı. Rahlelerdeki kitapları alıp hepsini belinden çıkardığı trablus kuşağına sardı. Sonra biraz durdu, burnunu kaşıdı. Yavaşçacık seccadeleri topladı; bunları beygirin üstüne çul vurur gibi sandukanın sırtına örttü. Şimdi kapıdan çıkmak lâzım geliyordu. Ama dışarısı dolu idi. Kavuk da bırakılacak bir şey değildi. Üzerinde sırmalı bir çevre vardı. Sanduka birdenbire kaydı. Çiroz Ahmet birdenbire toplandı. Acaba evliya diriliyor muydu? Durdu, baktı, gülümsedi.

— Vay canına, yere mıhlı değilmiş be dedi. Eğildi, altına bakmak için sandukayı kaldırdı Bu gayet hafifti. İnce tahtadan yapılmış, üstüne yeşil çuha kaplanmıştı. Zihnindeki «çıkış plânı» tamamlandı. Kitaplarla şamdanları kucaklədı. Kendisi sandukanın altına girdi. Yavaş yavaş yürüdü. Durdu. Sandukanın altından elini çıkarıp kapıyı açtı. Sol taraf caddeye çıkıyordu. Yakalanmak ihtimali vardı. Sağ taraftaki sokak tenha idi. Viranelikler çoktu. Ama yangın o tarafta idi. Herkes o tarafa birikmişti. Çiroz Ahmet sandukanın altında uzun müddet düşünmedi. Paldır küldür kapıdan çıktı. Gürültüye başını çeviren halk şaşırdı. Herkes olduğu yerde kaldı. İşte evliya kalkmış yürüyordu. Tulumbalar durdu. Şiddetle esen rüzgâr birdenbire durdu. İtfaiye askerleri korkularından ellerindeki baltaları, kancaları, hortumları düşürdüler. Sanduka yangına doğru yürüdü. İki tarafa açılıp yol veren ahali korkudan titriyordu. Sanduka, korkunç, manevî bir heybetle sallana sallana aralarından geçti, karanlıklarda kayboldu.

Türbeden evvelki iki ev de ateşten kurtulmuştu. Yanmayıp evliyasız kalan türbe yine mahalledeki kudsiyetini muhafaza etti. Yalnız, okuyanlar yüzlerini eskisi gibi artık boş binaya çevirmiyorlar, kıbleye bakıyorlar: «İki gözüm, yangın gecesi bu tarafa gitti!» diyorlardı.

TECNİSLER

Ağa yollum sen bu elden gideli
Ağlamaktan gözüm yaşı sel olmuş
Ahu vahla cahil ömrüm çürümüş
Her anım gün, her günüm bir yıl olmuş

Coşkun sular gibi gönlüm taşalı
Hasretinle, karlı dağlar aşalı
Ey sevdiğim! Senden ayrı düşeli
Söyliyemez dudu dilim lal olmuş.

Eller güler, benim bahtım karada
Yıkılaydı olan dağlar arada
Koydun beni melûl mahzun burada
Sensiz kolum baykuşlara dal olmuş.

KIBRIS KOŞMASI

Olmuş şu Kıbrıs'da kan revan yine,
Can alıp satmağa pazar kurulmuş!
Dul, öksüz, ihtiyar, kız civan yine,
Kanlara bulanmış, kollar kırılmış.

Yürekte kalmadı eridi yağlar
Öç almak için ah içim kan ağlar.
Yol verin bize ey dumanlı dağlar!
Kâfirin hesabı bizden sorulmuş.

Ne İncil, ne Tevrat, ne Zeburda var,
Zulme hak verdiren bir emir, bir kâr.
Bu vahşet ne olmuş, ne de görülmüş.
Cinsine bu zülmü etmez canavar,

Din ehli değil o, maça papazı.
Hazret-i İsanın, kin hokkabazı
Çok sürmez, gün gelir yırtılır ağzı,
Gerildikçe bu gün lâkin gerilmiş.

Bozulmuş yuvalar, sönmüş bacalar;
Câmiler yıkılmış, susmuş hocalar;
Zulûmle savaşmış, gençler kocalar,
Kimi yaralanmış, kimi vurulmuş.

Kıbrıs'dan yükselen bir ince duman,
Yetimler âhıdır tüter bir zaman.
Sonunda vermeyiz biz de dâd aman,
İstenen dâd aman çoktan verilmiş.

Hameyli koynunda, pazvant kolunda,
Yiğitler saf olmuş Kıbrıs yolunda.
Bir melek sağında, biri solunda;
Sanki on bin yiğit, yine dirilmiş.

Atılmış, diyorlar, yavru, yuvadan;
Hastanın nasibi yokmuş devâdan.
Gayri yok zikrimiz, Hakka duadan,
Bize bu inayet Hakdan verilmiş

Netti bu yavrular, neden bu zulum?!
Makaryos! aklına gelmez mi ölüm?
Ne sabrım kaldı bil, ne tahammülüm,
Yazmakdan kalemim bile yorulmuş!

Yok mu hiç telâşın şu âhu vahdan
Bilirim korkmazsın Ulu Allahdan.
Lâkin bil, nasibin olmaz iflahdan,
Görürsün boyunu, yere serilmiş.

Bilmem ne canavar, nasıl milletsin?!
Sen her ne ettinse başında yetsin.
Her iki cihanda Allah kahretsin.
Dünyada defterin soldan verilmiş.

Yüz masum kan ile yoğrulmuş kumlar,
Sönmüş bin yetimin âhile mumlar.
Üç günü yakındır ey kahpe Rumlar!
Ölçülmüş biçilmiş, hesap görülmüş.

Yine koç yiğitler, vurmak için tos,
Üç günü bekliyor ey Makariyos!
Tarihde bir değil, Otuz Ağustos,
Silâhlar bağlanmış, toplar kurulmuş.

Sus artık ey VAHAP ağlatma bizi,
Dün dikdik toprağa gülü, nerkizi!..
Alkana boyamak şu Akdenizi,
Yurd için, yar için, bize ar olmuş.

Vahap GÜRAY

Özenti Üzerine :

GÜNEŞLE MUM

Turgut TAŞÖZ

«İki insan hapishanenin demirlerinden dışarı bakıyorlardı :
Biri çamuru gördü, diğeri yıldızları...»

La Rochefoucauld

Güzel, çirkin ama aslolan bir yapıt düşünün. Betik olur bu çalgı olur, şiir olur. hepsinden ayrıdır, kişi olur. Kişi de bir yapıt mıdır? Elbette... Onu vareden, yaratan, kişi yapan çevresidir. Yoktan varetmek değil bu ya, her nasılsa varolmuş olanı işlemek, ona bir kişilik vermekten, — belki de verememekten — sözüm... Sartre böyle demez mi? Ama o tutmuş, varoluşu Tanrı'ya da bağlamamış. Kendi bileceği şey... Her neyse, varolan bu yapıt toplumun ya da bireyindir. Yaratıcı yapıtına, kendinden de birşeyler katmıştır. Bu katışıklar sezinlenemez, teker teker parmakla gösterilemez. Diyemeyiz «şu ses onun canındandır», «bu dizi şunun özüdür» diye, ama duyarız. Karşısına geçtiğiniz resim size burcu burcu çizerini iletir, sanki ressam belli belirsiz sinmiştir boya kokusuna... Bir eziliş duyarsınız, varlığınız o yapıtın önünde saygı ile eğilmeğe zorunlu gibi gelir size... İşte sizi ezen gördüğünüz somut yapıt değil, soyutlamayla duydıklarınızdır. Sonra tutar özentinin biri çıkar ereğiyle ya da salt özenti isteğini gidermek için o yapıtın bir benzerini yapar. Tutar yazılarında filân yazarın anlatımını kullanır, tutar yaptığı bestede falan bestecinin seslerini alır. Aslına benzer, hatta aslıyla eş bir yapıt daha çıkmış olur ortaya... Özenen kişi, yaptığı işte bir yönden başarıya ulaşmıştır belki... Kusursuz bir hırsızlama kopye yapmıştır. İlkinden ayrılığı yoktur Kendine yeni bir çevre yaratmıştır eskiden beğenilen yazarın anlatımını en ince özelliklerinedek aldığı için... Bu özenti yapıtı izlediğimizde aynı duygular saramaz bizi, güzel deriz, aslından ayrılığı yok deriz ama özentinin benliği, canı eksiktir kopyada...

Özenti yapıt, kötü, sürekli bir kötü izlenim bırakır aklımızda... Boyalar soluk, çizgiler, fırça izleri iğreti, tablo bir garip gelir. Şiirde diziler düşüktür, yerli yerinde değildir. Yapmacık bir edebiyat yapılmıştır betikde... Binanın temelleri sallanır, duvarlarda çatlaklar başgösterir. Hepsinde eksik olan kişinin bir yapıt yaratırken kendinden kattıklarıdır. Onu bulamazsınız özentide... Yaldızlı bir kaplama, pırıl pırıl bir yüz gerçi, hepsi de ona değin... Gerisi kof bir bünye, bomboş bir kafatası, daha bilmem neler... Can yoktur, tualden çıkıp sokakta yürüyecek resimler yapamaz özenti olan... Şiirinden duygulanamazsınız. Yalnız bir güler geçersiniz. İyi ya da kötü bir kopye yapmış diye...

Özentilerin cansızlıklarından, asıl yapıtların gerçekdeğerleri kolaylıkla sezinlenemiyorsa, duyarak yapıt vermişken duymadan, düşünmeden olmuş - bitmişe konanların kurbanı olanlarda arayamayız ki kusuru... O halde kusur kimdedir? Özenende doğal olarak!.. Yeryüzünde özentilerin sayıları ne denli çabuk çoğalırsa çoğalsın, birgün gelecek onlar kendilerine at koşturacak alan bulamayacaklardır. Bir yanda pembe sabahlara ışıldayan güneş dururken, onu balçıkla sıvadıktan sonra mumun aydınlığına sığınmak isteyen kişi neyi, nasıl görebilir, at koşturacak düzlüğü nice bulabilir ki?

ŞAH KATI DÜŞLERİ

Biri, kendi yelkenine yel olmuş,
Kendisi hem gemi, hem yolcu, hem kaptan.
Bir gün Şah belirmiş, bir gün kul olmuş,
Söz etmiş her ince hesaptan.

Dolu'ya işinde Hak görünmüş
Bir tel iplikte yumak görünmüş
Murat, bahçe sulamak görünmüş
Ve ummanlar doğmuş dolaptan.

Nasıl ki iç içe namlu, mermi, barut
Doğruyla, güzelle sarmaşır yiğit.
Ulu'dur, ya da bir Ulu'ya mürit
Ki başağı yüksek görmez saptan.

Barınmak için sarayla koğuş.
Serçe kuş ise kartal da kuş.
Biri anasından sarhoş doğmuş,
Birinin mahmurluğu şaraptan.

Gene kat altında üstteki kat.
Ulular indinde kim sağ, kim sakat?
Bir garip kişide tükendi takat;
Ne umdu, ne buldu bu seraptan.

Ömer KAYAOĞLU

FRANSA MEKTUBU

Hasip MEMİŞOĞLU

Paris, 15 . Şubat . 1964

Bu mektubu, Şeker Bayramı tatilinfaydalanarak yazıyorum. Geçen mektubumda, bu sefer, Almanya'daki işçilerden söz açacağımı vaad etmiştim. Konuya girmeden önce, böyle bir bayram gününde, bütün yakınlarından uzak, yabancı ülkede, ve hele bu bayramın kudsiyetinden habersiz kişiler arasında bulunmanın doğurduğu tahassüslerimi yazacağım.

Ramazan bayramlarında, sanıyorum herkes, çocukluk anılarının tatlı hayali içersinde yaşamaktan kendini alamaz. Çocuksu bir zevk duyar adeta.

Bu anılar, hristiyan çocuklarının, noel günü Noel Baba'nın bacadan inerek, oradaki papuçlarına para, yahut başka bir hediye bırakacağına inanmalarına, büyüdükten sonra da, bu Noel Baba yalanının, ebeveynleri tarafından neden kendilerine yutturulduğunu bir türlü anlıyamamalarına, hiç, ama hiç benzemez.

İslâmiyette hurafelerin bolluğundan bahsedenlerin şaşarım aklına. Her davranış buram buram gerçek kokar islâmiyette.

Bayramlarda tazelenen çocukluk anılarımız da öyle değil mi? Her aile kendi gücüne göre bir şeyler alır çocuklara. Ya yeni bir esvap, ya poçikli bir postal, ya bir okul çantası, ya 6 renkli boya takımı v.s.

Ya bayram günlerindeki oyun oynama özgürlüğü! Sokaklarda mantar taban cası patlatmak, alabildiğine koşmak, zıplamak, oynamak, oynamak, yorulmak bilmeden oynamak. Erkek çocukların çelik çomak oynamaları, kızların ip atlamaları, çizgi oyunları, yahut hep birlikte saklambaç oynamak.

En tatlı tarafı da, Yeni ve temiz esvapları giyip, büyüklerin ellerini öpmek, onların verdikleri paralarla, mahalle bakkalına ya da seyyar satıcıya koşmak, elma şekeri, yahut rengârenk peynir şekeri almak...

Ramazan bayramında Paris'de olmak, inanın hiç de hoş değil. Ne ziyaretine gideceğiniz bir dost, ne de gelmesini beklediğiniz birisi var.

Fuzuli ;

«Ne yanar kimse bana ateşi dilden özge»
«Ne açar kimse kapum bad-ı sabadan gayrı»

beytini, sanki Ramazan Bayramında Paris'de olanlar için söylemiş gibi geliyor bana..

Bu yazı, dergide yayınlandığı zaman, bayram aktüalitesi çoktan geçmiş olacak biliyorum. Ben kendimi her an Elâzığ'da, hemşehrilerimin arasında hissettikten, neşe ve acılarınızı yürekten paylaştıktan sonra, sanki bugün de aranızda gibiyim.

Yurt dışındaki bütün Türklerin kalpleri de, anayurttakilerle birliktir, emin olunuz. Yakinen biliyorum, Almanya'daki Türkler de öyle. Zaten sözü, bu vatandaşlara getirmek istiyordum.

Büyük bir çoğunluğu, çalıştıkları işyerlerinin işçi yurtlarında bir arada kalan bu işçilerimizin yaşayışlarını görseniz, Almanya'da olduklarına inanmazsınız. Onların ocaklarında Türk yemekleri pişmekte, dinlenme saatlerinde türküler söylenmekte, Ankara radyosunun kısa dalga Türkçe yayınları dinlenmektedir.

Çeşitli şehirlerde cemiyetler kurmuş-

lar. İşverenlerle irtibatlarını Alman kanunları çerçevesinde sağlamak, gerektiğinde haklarını korumak, doğru yoldan çıkmak eğiliminde bulunanlara engel olmak v.s. gibi faaliyetler gösteriyorlar.

Sosyal sigortası, hastalık, kaza sigortaları garantili, asgari geçimleri sağlanmış durumda. Bunlar Alman Hükümetinin, kendi milleti için uyguladığı düzenlerdir. Anlaşmalar hükümlerince yabancı işçiler de faydalanıyorlar.

Buraya kadar, hepsi iyi, hepsi güzel. Ama, yine biliyorum, hepsinde bir gariplik var. Aile ocağının sıcaklığından ayrılışlarının garipliği. Bir çeşit kışla hayatı. Vatan borcu olan, bu bakımdan da kudsiyeti bulunan birincisiyle kıyas edilemiyecek, ikinci bir askerlik adeta.

Bir süre önce, bir tatilden faydalanarak, Paris'ten Almanya'ya gidip gelmiştim. Köln şehri üzerinden Bonn'a gidiyordum. Tren Köln'e vardığında, saat, gece yarısından sonra 2.30 idi. Bonn'a gidebilmek için 2 saat tren beklemem gerekiyordu.

Köln garında, bütün gece açık olan büyük bir lokanta vardır. Çoğunlukla, gececi dediğimiz takımın barındığı bu lokantada, benim gibi tren bekleyen de mevcuttu. Güçlükle bularak oturduğum boş masaya, az sonra sarhoş birisi geldi, onu bir başkası takip etti. İlk gelen, tarzan dilinden almanca konuşuyordu. Türk olacağını tahmin ettiğimden, tetkik etmek gayesiyle, benim de Türk olduğumu belli etmek istemiyordum, ne yapacak, ne konuşacak diye merak ediyordum. İkinci gelen şahsı da tanımıyordu ama, onunla konuşmaya başladı. «Ben Türk» diyordu.«Ford Fabrikası çalışmak» diyordu. İki cümlede bir «Ben Türk» «Türkiye» diye tekrarlıyordu. Edepsiz değil, efendi sarhoşlardandı. «Almanya gelmek bir sene» «araba almak istemek, zor para biriktirmek» diyerek, kesik kesik derdini anlatıyordu karşısındakine. Her gece içenlerden olmadığı, bu gece kaçamak yaptığı belli idi. Buna rağmen araba parası biriktirememişti.

Ah, bu araba almak sevdası! İşçileri, akın akın buralara celbeden, şişirilmiş bu kof balondan başka şey değil.

Duyuyorlar ki, bir işçi 500-600 mark para kazanıyor ayda. Sonra da kendi kendilerine hesap ediyorlar, 600 mark eder ayda 1800 Türk lirası. Bu para iyi, diyorlar, gidip biz de kazanalım, Oysa bilmiyorlar ki, Almanya'da aldıklarını yine Almanya'da yemek zorundalar, Türkiye'de değil, Şöyle : örneğin, Türkiye'de ekmek 1 lira ise, Almanya'da 1 marktır. bazan daha da fazla, Türkiye'de bir odanın kirası 100 lira ise Almanya'da 100 marktır. Herşey bunun gibi, birime birim üzerinden.

Para biriktirip araba alanlar yok mu? Var, çok var. Ama nasıl alıyorlar biliyor musunuz? Doğru dürüst yemek yemeden, insanca yaşamadan, dişinden tırnağından artırarak. Sonunda da, derme çatma, kırık dökük bir şey alıyorlar, bu işin ticaretini yapanlara paralarını kaptırıyorlar ve Türkiye'yi araba mezarlığına çeviriyorlar.

Yurt dışındaki işçilerin büyük bir çoğunluğunu, her türlü kötülemelerden tenzih ederim.

Ancak, kabul edersiniz ki, buralardaki Türklerin miktarı çoğaldıkça, Türklüğün şeref ve haysiyetine aykırı davranışlarda bulunanların adedinde de yüzde itibariyle artış olmakta, dolayısiyle şurada burada hoş olmıyan olaylara sebebiyet vermektedirler.

Türkiye'de, daha fazla fiatla ve daha kolay müşteri bulduğu gerekçesiyle, Amerikan arabası (özellikle 1956 chevrolet) almak üzere, Belçika'ya, Hollanda'ya geçiyorlar. Başka maksatlarla da yaptıkları bu seyahatler sırasında, hudut makamları üzerinde, Türkler aleyhinde bir itimatsızlığın doğmasına yol açmakta, fena puvan almaktadırlar.

Bunlar arasında, anlaşmalar dışında, başka kanallardan, değişik maksatlarla ve

turist pasaportu ile gelip buralarda çalışmak imkânı arayanlar, karşılaştıkları çok büyük güçlükler sebebiyle, yine kendilerini istismar edenler yüzünden, kötü işlere alet olmakta, yabancı polis makamlarını tedirgin etmekte, bazıları ise, pek perişan bir vaziyette, Konsolosluklara müracaat ederek, yurda dönmek için para istemektedirler.

Bir de, Türkiye'de karısını, çocuklarını, yahut, geçimleri için kendilerine muhtaç olan anasını, babasını, Almanya'ya geldikten sonra, ya araba almak sevdasına para biriktirmek sebebiyle, ya da — bereket versin böylesi azdır — sefih bir hayata kapılarak bu vazifelerini unutanlar var ki, yürekler acısıdır.

Konsolosluklara gelen bu kabil yazılı şikâyetler çok üzücü olmaktadır.

Son olarak belirtmek isterim ki, Türkiye'de kalifiye eleman olarak çalışanlara, usta geçinenlere, Almanya'da sadece işçilik yaptırılmaktadır. Bununla, Almanları yermek istemiyorum tabiî. Bir bakıma, böyle davranmakta haklılar. Çünkü onların, çalışma sistemleri, teknikleri ayrı. Gelen eleman usta olsa bile, işe alışması, bir merhale geçirmesi, kendini göstermesi lâzım. Kaldı ki, Almanların, kalifiye elemanları zaten çok. İşçiye, insan gücü'ne ihtiyaçları var. Bu sebeple, yabancılardan bu yolda faydalanmayı uygun buluyorlar.

Geçen mektubumda yazdığım gibi, herşey, «İnsan gücü» nü değerlendirmek maksadına yöneltilmiştir.

Hiç olmazsa bundan ibret alarak, kalkınmak için muhtaç olduğumuz, bu ana prensibe, bu temel davranışa, «İnsan gücü» nün hakkını vermeğe çalışsak bari.

Bu düşüncelerden dolayı, yurt dışına işçi göndermek davranışına taraftar değilim. Batı ülkelerine ulaşmak için kendi memleketimizde, kendi bileğimizle çalışmak zorundayız.

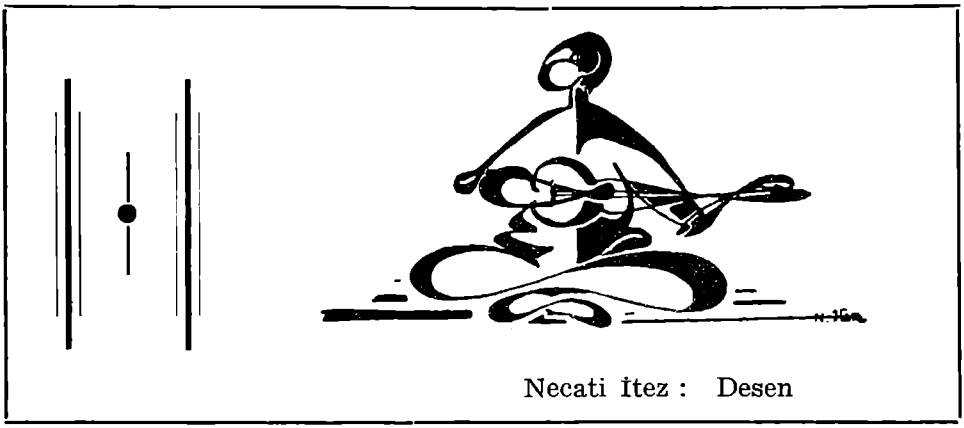
Türkiye'ye bir araba ithal edip, satarak zengin olacağını sananlar, sonra yine, kahvehanede aznif, domino, tavla oynıyarak yaşayacağını hayal edenler, peşinen aldanmış oluyorlar.

Bu hülya balonunu söndürmenin tek çaresi, yurtta çalışmayı denemek ve buna hemen başlamaktır. Hep birlikte çalışmak, yılmadan, usanmadan, tıpkı savaşır gibi çalışmak suretiyle, beş senede kalkınmak işten bile değildir.

Gerektiğinde savaşmasını bilen, savaşta, tarihe daima zafer sayfaları ekleyen milletimin, çalışmaktan yılacağı hatırıma dahi gelmiyor. Öyleyse niçin duruyoruz?

Neşeli bayramı günleri ve mutlu gelecekler dileğimle saygılar sunarım.

Hasip MEMİŞOĞLU

Necati İtez : Desen

İngiliz Veznedar VE Yakılan Para

Fikret MEMİŞOĞLU

24, Şubat. 1964 günlü İstanbul gazetelerinde, dikkati çeken bir haber vardı. «Keith Rogers» adlı bir veznedâr : «Para denilen şeyi görmekten o kadar bıktım ki nihayet bir gün önümde duran 20.000 lirayı bir çöp tenekesinin içine doldurup, bodruma indim; bir kibritle yakarak külünü müdüre sundum.» diyor.

Hekimler; bu ifâdenin doğru olduğunu söylemişler, hâkimler de veznedarın tahliyesine ve iki sene hacir altında tutulmasına karar vermişlerdir.

Önemli olan, veznedârın saydığı paranın, insan için mânâsızlığı ve hiç kimseye bağlanmayışı, yani vefasızlığıdır. Dünyada, parayı yakan az çıkar; fakat para için, ev yıkan, can yakan saymakla bitmez. Paraya yüz vermiyen ve paranın iç yüzünü dışa vuran ise, az olsa bile, yok değil.

Tevfik Fikret para için :

Parıl, parıl.. bize her hakkı bahşeden bu denî,
Bu müfteris, bu mülevves parıltı!... İşte, ganî,
Fakîr.. Ona, herkes, onun şeâmetle,
Tasadduk ettiği ikbâle, müftakır, müştak!

Diyerek onun, iç yüzünü dışa vurmaktadır. Para; Fakir, zengin hepimizin iç yüzümüzü gösteren bir ayna!

İngiliz veznedar, bu paslı aynayı kıran kahramandır Hekimler, hâkimler; ona, deli dese de, o gerçek bir velîdir. Hem de indinde paranın bir pul kadar değeri olmıyan bir velî. Can yakanlara, hânüman yıkanlara, bundan daha üstün örnek insan gösterilebilir mi? Bu veznedar, yalnız «Fukarâ-i sâbirîn» e önder değil, «ağnıyâ-i şâkirîn» e de lider olmalıdır.

Dünyânın malı, dünyâda kaldıktan sonra, veznedâra, niye hak vermemeli?! Mâdem herşey, toz toprak oluyor, veznedarın, müdüre sunduğu bir avuç kül de, hayat felsefesinin sembolü sayılmak gerekir.

Deli Dono'ya takdir için söylenen şu beyit de, bu yönden dikkat çekici :

Aylığın, beyliğin ardında fakat gezmedi hiç
Para, indinde pul etmez, o ne bonkördü Dono

Deli Dono şöyle dursun, akıllı Ziya Paşa da veznedâra hak vermektedir.

Bilmem ne safâ var acabâ sîm ü zerinde,
İnsan bırakır hepsini son rehgüzerinde.

Evet bu sözler, iyi doğru amma, bunları söyliyen ve bu gerçeği doğrulayan kaç kişi?! Binler, milyonlar, paraya, «altın anahtar» diyor. Her kapıyı açarmış! Bankalar bile o'nun için kurulmamış mı?

Ama Cem Mezhebinde olanlar da, paraya itibar etmezler. Onlar için ganî mâden, parayla ölçülen menfaat değil, gönülle saçılan muhabettir :

Bulmaz cihanda sikke-i Cem. itibârını,
Sen hâlis-ül iyâr o ganî mâden olmasan.

Y. Kemal sağ olsaydı veznedar'a, veznedar da bu beyti bilseydi, Y. Kemal'e hak verirdi.

İlçelerimizden :

A Ğ I N

N. Yıldırım GENÇOSMANOĞLU

«17. sayıdan devam»

Ekonomi ve Tarım

Ağın halkı, her devirde geçimini gurbette aramaya mecbur kalmış, dışarıdaki kazançla, içteki cılız ekonomiyi beslemeye ve yürütmeye çalışmıştır.

30 yıl öncesine kadar tarım alanında oldukça faal bir durum gösteren, fakat her yıl geçtikçe çiftçilikten biraz daha uzaklaşan halk, bugün ekmeklik buğdayının % 90 ını dışardan almak durumuna düşmüştür.

Eskiden beri narı, üzümü ve çeşitli meyveleriyle meşhur olan Ağın, bu özellikleriyle de zamana ayak uyduramamış, hiç bir memlekete nasip olmıyan ve başka hiç bir yerde lâyıkıyla yetiştirilemiyen «kış üzümü» nü Türkiye çapında geliştirip üretememiştir.

Badem içi, dut kurusu gibi ürünleriyle de geçimini temin eden Ağın'lı bunları atalarından ileri bir merhaleye ulaştırmak çabasını göstermekten uzak kalmıştır.

Okuyanların çeşitli şehir ve kasabalarda memuriyetlere geçmeleri, memlekette kalanların onların ellerine bakmaları çalışma ve hamle gücünü kırmıştır.

Ağın halkının okumaya ve okuyunca memur olmaya karşı hevesi yaratıcı kudretlerini kırmış «ekmeği taştan çıkarma» yeteneklerini aşındırmıştır.

İlçe merkezi olduğu taktirde gelişme olacağı vehmiyle bucaklıktan ilçeliğe geçirilen Ağın, bu teşkilât değişikliğinden de umulduğu gibi bir ilerleme kaydedememiş, hatta halkın omuzlarına birçok külfetler yüklemiştir.

İktisat ve Ziraat tahsil eden Ağınlı gençler, memleketleriyle birazcık olsun ilgilenseler, geleneksel usuller dışında modern meyvecilik ve bağcılık, Ağın'da elle tutulur bir ekonomik kalkınma yaratılabilir kanısındayız. Fakat bu düşüncemiz bir temenni ve hayâl olmaktan ileri gidemiyecek, Ağın'lı toprağına, suyuna ve eşsiz nefassetteki ürünlerine sırt çevirerek yaşıyacaktır. Öyle sanıyoruz ki, bugün için Ağın halkı bütün umduğunu Keban Barajı'nın yapılmasına ve «Baraj» ın getireceği endüstriyel faaliyetlere bağlamış bulunmaktadır. Bu hususta şimdiden kesin bir hüküm verilemiyeceği gibi, «Baraj»ın Ağın'a hangi yönlerden neler getireceği de kesin olarak söylenemez.

Sosyal durum :

Ağın halkı öz be öz Türk olup, Anadolu Türkünün bütün özelliklerini taşımaktadır. Türkçe, mahallin özelliğini belirten bir şiveyle konuşulur. Genel olarak kültür dili hakimdir ve mahallilik her geçen yıl biraz daha silinmektedir. Mahalliliğin silinmesi yalnız dil alanında değil örf ve adetlerde de kendini açık bir şekilde gösterir. Bunda okumuşluğun ve büyük şehirlerle daimi temasın payı elbette ki büyüktür.

Ağın'da Anadolu'nun başka bölgelerine hiç benzemiyen taraflar görmek ve sezmek te mümkündür. Şöyle ki; Ağın ve çevresi halkı, munis, mütevekkil ve sadıktır. Kuruluşundan bugüne kadar geçen zamanda meydana gelen siyasî ve içtimaî değişlikleri yadırgamamış, her devrin getirdiklerini hemen, fakat şuurla benimsemiştir.

Misafir severliği en sıcak ve samimi şekilde devam ettiren Ağın halkı, bu hasletiyle görenleri hayran bırakmasını dai-

DÜZEN BOZUMU

İlk defa kaçışım, bu vazifeden,
İlk defa, imzasız kalacak fişim.
İlk defa her şeyde bu huzur neden.?
İlk defa, ağrısız başımla, dişim..

İlk defa, ayımdan eksik bir sayı,
Basacâm böyle bir gün istifayı!..
Bana ne? insanlar fethetmiş ayı!..
Bana ne? sahipsiz kalacak işim.?

Meşgul etmiyecek zihnimi küre,
Mâziye dönecem kısa bir süre.
İlk defa diyecem yalan, müdüre :
— Hastalık yüzünden, dün gelmeyişim (!)

İlk defa giyindim, başka biçimde,
İlk defa, saadet umdum geçimde,
İlk defa kaynıyor, bir şey içimde,
İlk defa gezmeyi tercih etmişim !

Sıddık YİĞİTTOP

ma bilegelmiştir.

Toplumsal hayatında önemli yer tutan düğün adetleriyle, ne Elâzığ'a, ne Malatya'ya, ne de komşu bulunduğu Erzincan'a benzer. Nev'i şahsına münhasır bir folkloru ve özel bir «dünya görüşü» vardır.

Eğitim ve öğretim :

Ağında, belediye hudutları dahilindeki köy okullarıyla birlikte üç ilkokul tam kadro ile faaliyettedir. Nahiye merkezi olduğu zaman halk tarafından inşa edilen Ortaokul, ilkokul öğretmenlerinin desteğiyle normal öğretime devam edebilmektedir.

17 köyü ve her köyünde bir ilkokulu mevcuttur.

Anadolu'nun şehir ve köylerinde Ağınlı üçyüze yakın bay ve bayan öğretmen ve yüksek öğrenim yapmış çeşitli meslek sahibi yüzlerce genç memleket hizmetinde bulunmaktadır. Ayrıca orta ve ilk tahsil görüp te «Devlet Demir Yolları» gibi birçok iktisadî devlet teşekküllerinde memur ve müstahdem olarak çalışan yüzlerce Ağınlı saymak mümkündür. Ağın, Türkiye'de, nüfusu nisbetinde en çok okumuş adam çıkaran yerdir. Ve bu özelliği ile övünç ve kıvanç duymaktadır.

Gelecek sayıda
Ağın'ın Yetiştirdiği Şahsiyetler

Harput Tarihini Aydınlatacak Dokunulmamış Kaynaklar :

1871 deki Madenler ve Bunlar Üzerine Bilgiler

KIRZIOĞLU
M. Fahrettin

1871 de «Diyarbekir Sancağı»na bağlı ayrı bir Kaymakamlık olup, «*Ergani* (Osmaniye), *Çermik, Çüngüş, Egil*» adlı 4 Nahiyeyi içerisine alan «*Ergani - Madeni Kazası*»nın bugün merkez «*Maden*» kesimi, Elâzığ İlimize bağlıdır. Bu Sâlnâmede, Ergeni BAKIR — KÜKÜRT — DEMİR, Keban KURŞUNLU - GÜMÜŞ (krom), Çabakçur KÜKÜRTLÜ - DEMİR ve Palu'daki Huşın BAKIR gibi 4 yerdeki maden ocakları üzerine çok değerli bilgiler verilmektedir. Elâzığ Bakır Madeni Arşivine de yarar diye, bunları «Sâlnâme» deki dille ve açıklıyarak aşağıya alıyoruz.

1. «Ergani Madeni - Hümâyûnu»

«İşbu maden, tarihi Hicretin altı yüz onikinci (1215) senesinde zuhûr eylediği Müneccimbaşı Tarihi'nde (Sahâyifü'l-Ahbâr'da) mezkûrdur.»

«Maden-i mezkûr *kibritiyyet-i-nühâs* (kükürtlü - bakır) tabir olunur cevherden ibaret; ve cevher-i mezbûr yüzdeyirmiden otuza kadar *nühâs* (bakır) ve yüzde otuz mıkdarı *kükürt* ve yüzdekırk mıkdarı *temür*'den mürekkebdir.»

«İşbu cevher, eb'âdi - selaseyi hâvî (üç yanlı/üçgenli) ve murabba'î (dört yanlı/dörtgenli) ve yahud müsemmeniüşşekl (sekizköşeli/sekizgen) kristallenmiş ve bazen mürekkeb (karışık) olduğu halde bulunur; inşikaakı tabiîsı (tabiî ayrılışı) farkolunmaz.»

«Cevher-i mezkûrun reng-i tabiîsi tuncî (bronz gibi) sarı ve ekseriya kararmış olmak üzere gaayet sarıdır. Ve kezalik menevşe (menekşe) gibi rengâmîz olur (menevişli gibi harelenir). Ve yol çizgileri gayrimâdenî olduğu halde, yaşıla karîb (yeşile yakın) siyah ve lâkin biraz parlaktır.»

Bu madenin salâbeti (dayanıklığı) onbeşden dörde ve sıklet-i izâfiyesi de (özgül ağırlığı) 15,4 ten 23,4 e kadardır.»

«Zikrolunan cevher, ağız - körüğünde izâbe olunarak (eritilerek) habbelenür (tane, tane olur). İşbu habbeler, mıknatisli - temür olduğu nümâyân olur; ve kömür üzerinde dumanı zâhir olarak bundan, tenkâr (kuyumcu - lehimi) ile *hâlis - bakır* zuhûr eder; ve buna kezzâb - suyu (nitrik - asit) müessirdir.»

«Kibritî - nühâs-i mezkûr (bakırlı - kükürt), hasbettabî'a *altun* ile *kibritî - hadîd*'e (demirli - kükürde) ziyadece müşâbih ise de, çakı ve saire ile kesilmek murâd olunduğu halde, parça parça kopmayup dağılmasına nazaran, altun olmıyarak, kibritî - nühâs olduğu zâhir olur.»

«İşbu kibritin fark ve temyîzi bu vechiledir ki, bâlâda beyân olunduğu üzere, cevher-i mezkûrun rengi, gaayet sarı ve bıçak ucuyla dokunulduğu takdirde ateş çıkmaksızın müessirdir.»

«Kibritî - nühâs cevheri *granit* ve buna mümâsil ve kezâlik *akab* (ökçe/arkadan çıkıp görünen nesne) tabir olunan tabaka derûnunda *damar* halinde bulunup, hasbü'l-âde (bayağı) *kibriti - hadîd* (kükürtlü - demir) ve ekseriya *kibriti-rassâs* (kükürtlü - kurşun) ve *tutiya* (çinko) ve *fahmi - nühâs* (karbon/kömürlü - bakır) ile birlikte bulunur.»

«*İsviçre*'de vâkı' *Fahlul* tabir olunan *bakır madeni* bir nevi cevher olup, *yılan-*

taşı ve *tayis* tabir olunan bir nevi tabaka derûnunda ekseriyyet üzere bulunur bir nevi cevherden, *Kozla* tabir olunan mahalle karîb *Hatez Dağları*'nda ve *Teban*'da ve *Macaristan*'da *ve Norveçya*'da ve mahâl-li sâirede zuhûr eder. *İngiltere*'de ilâta - Osmanlu'nun tahminen onsekiz *Kurtul* tabir olunan mahalde bu dürlü cevherden senevî ondan (on) iki bin tonkantarı ve yahud sekizyüz kıyye (okka) çekisidir - *nühâs-i sâfî* (temiz - bakır) çıkarılur.»

«Zikrolunan (Ergani'deki) kibriti - nühâs cevherinin nemâlu (verimli) olup olmadığı, ekseriya reng-i tabiîsinden malûm olup; eğer rengi gaayet sarı olur ve çekice mukabele etmez (dayanmaz) ise nemâhı ; ve eğer gaayet sert olup, rengi dahi beyazca ve sarıya karîb ise bunda, ziyâdece kibritî - hadîd olacağından nemâsız olduğuna hükmolunur. Cevher-i mezkûrun izâbesile bakır hâline tahvilinde, herbir işde kullanıldıktan başka, pek çok *göztaşı* dahi istihsal kılınur. Ve eczâ-i kimyeviyyede *çelik* tabir olunan *kibrit-i hadîd* (demirli - kükürt) dahi, işbu cevherden istihsâl edilür.»

«Bâlâda zikrolunduğu üzere işbu *kibritî - nühâs*, küre-i arzda ya *damar* halinde ve yahud *yığın* halinde bulunur idi.»

«İşte *Ergani - Madeni* cevheri, CİN - DERE (Sİ) tabir olunan mahalde *yığın* hâlinde olarak, tahminen yirmi bin metro murabba'ı (kare) mahalli is'âb ederek (kaplıyarak), sathi arzda amûdî (dikey) otuz metre (kalınlığında) cevhere yetişilür. Cevher-i mezkûr tabakalarının yekdiğerine mülâsık (bitişik) ve meyilleri muhtelif olduğundan, âlât-i hendese (geometri araçları) ile tayini kaabil değildir.»

«ARPA — MEYDANI denilen mahalde dahi cevher tabakaları olduğu mervî ve her ne kadar re'yen bil'ayn (gözle bakılınca) gayrimer'î (görünmez) ise de, hasbe'l-fenn (teknikçe) müşâhede olunan bazı emârelerden, şu rivâyetin sıhhatli (doğruluğu) istidlâl olunabilür.»

«Bundan başka, *ALTUN — DÜZÜ* tabir olunan mahalde işbu cevherden sathı zemîn üzerinde bulunmuş ise de, *CİNDERE (Sİ)* cevheri kadar nemâlu olmadığı «inde»t-tecrübe (deneme ile) anlaşılmış olduğundan ve bunun şimdilik imâline hâcet görülmediğinden, ne cânibi Mîrîden (Devlet tarafından) imâl olunmakda bulunmuş ve ne de (özel teşebbüs sayılan) Madenciler tarafından imâline rağbet olunmuşdur.»

«Mezkûr *Ergani - Madeni-i Hümâyûnu*, bir *suyolu* ile *dokuz aded mağara*'dan ibaret olup; işbu mağaralardan altısı madenciler tarafından ve cânib-i Mîrîden imâl olunmakda bulunmuş ve üçü dahi mezkûr suyoluna menfez ittihaz olunmuşdur.»

«Zikrolunan suyolu ve dokuz aded mağaradan, sâye-i ıslâhat-vâye-i Hazret-i Pâdişâhîde, sene-i sâbıkada (1869 - 1870 te) otuzbin kofa (küfe) - beher kofası üçyüz kıyyedir (384,900 kg.) - (1 154 700 kg.) cevher ihrâc olunup, hîn-i iktizâda bu mıkdârın iki misli dahi ihrâc olunur.»

«*CİNDERE (Sİ*'n) de vâkı mağaraların suyu alınmak üzere mekûr suyolu, yetmiş sene mukaddem (1800 yıllarında) Maden - Emini bulunan müteveffâ *Yusuf Ziya Paşa* zamanında hafrolunmuş ise de, hîn-i güşâdında âlât-i hendese ile imâl edilmediğinden, intizamsız bir surette olarak pek çok vakıtler zâyi ve akçalar telef olmuş ve lâyıkı vechile güşâdına muvaffak olunamadığından alâ - hâlihi (olduğu gibi) terkolunmasile kapanup kalmış; ve üst tarafında bulunan mağaralarda cereyânı ise gayrı mümkin bulunmuş olduğu halde; seksenüç (1867) Martında bir şiddetli yağmur yağarak, birinci numrolu mağaradan başkaları yıkılmış olduğundan, (Sultan Aziz'den) şeref-ta'allûk eden İrâde-i-Seniyye mûcib-i âlîsi üzere tamirine himmetle; bir tarafdan su-

yolunun hafr ü güşâdına ve diğer taraftan yıkılan mağaraların fenne takbikan (tekniğe uygun) yapılmasına teşebbüs olunarak, bilûfihi Ta'âlâ, hitâmına muvaffakıyet hâsıl olmuş. Ve suyolu, iki aded elarabası yanyana geçebilecek derecede açdırılup, mağaralar derûnunda ne kadar toplanmış sular var ise, kâmilen alınarak, daha tathîr olunacak (temizlenecek) mahalli kalmamışdır.»

«Gerek mezkûr *suyolu*'nun ve gerek zikrolunan *mağaralar*'ın tabanlarından nemâlu cevher çıkarılmış ve seksenaltı senei şemsiyyesi (1870) içinde, cânib-i Mîrîden ve Madenciler taraflarından *otuz bin kofa* (11 547 ton) mıkdârı cevher çıkarılup, falaka - ocaklarında ihrâk olunmuşdur.»

«*Suyolu* tabir olunan *bakırlı - su*'yun keyfiyyeti böyledir ki, *kibriti nühâs* tabakalarının bulunduğu mahal üzerine kar ve yağmur yağdıkdan sonra, suları şu tabakalardan içerü geçerek, suyun terkibinde bulunan müvellidül'l-humza (oksijen) ile bakır arasında bir imtizâc-ı kimyev-î vukuu bulmağla su, kibritli - nühâsın yalnız nühâsını alup, humzı - nühas (oksijenli bakır) hâlinde suyolundan taşra akmakda olduğu halde, bu derûnuna temür konuldukça, yine imtizâc-i kimyevî hâsıl olarak, su derûnundaki temür birkaç gün zarfında hâm - bakıra tahavvül eder. Mezkûr temür. hâm - bakıra döndükten ve kal'edildikten (eritildikten) sonra, yüzde elliden altmışa kadar *sâfî - bakır* hâsıl olur.»

«Seksenbeş (1869) senesinde *altıbin kıyye* (6 598 Kg.) mıkdârı *Ergani - Madeni*'nden temürden mütehavvil (değiştirilerek döndürülmüş) nühâsı - matbuh (pişmiş - bakır) alınarak *Dersa'âdet*'e (İstanbul'a) gönderilmişdir.»

«Maden-i Hümâyûn-i mezkûrda, Macaristan - kaaidesi üzere *dört adet izâbe furunu* mevcûd olarak, mukaddemleri bundan senevî *yüzyirmi bin batman* - bir batman altı kıyyedir-(920 760 Kg.) kadar hâsılaât alınabilüp; saye-i menâfi - vâye-i Hazret-i Şâhânede seksenbeş sene-i şemsiyyesinde (1869 da) *yüz otuzyedi bin beşyüz*, ve seksenaltı sene-i şemsiyesinde (1870 te) *yüz elli bin batman*'dan mütecâviz *hâm - bakır* istihsâl olunmuşdur. Sene - be - senc daha ziyade hâsılât vereceği derkâr ise de, mezkûr *dört aded furun*'dan ancak *yüzaltmış batman* hâm - bakır çıkarılup, buna iki adet izâbe furunu daha ilâve olunur ve nahrukaatca itina edilür ise, senevî *ikiyüz otuz bin batman*'a kadar hâm - bakır alınabilür.»

«Maden-i Hümâyûn-i mezkûrda, Mîrî'nin ve Madencileri'nin *ikiyüz otuz dört aded falaka - ocakları* olup, şehr-i Mayıs ibtidasından bed'ile Teşrin-i evvel (Ekim) nihayetine kadar cevher ihrâkı (yakımı) ameliyatı icra olunup ihrak içün senevî *elli binden altmış bin kofaya* kadar *(odun)* mahrukaat sarfolunarak, *yirmi binden otuz bine dek* yanmış cevher (830 veya 1245 ton temiz bakır) istihsal olunur.»

«Maden-i mezkûrun cevherine hadd ü nihayet olmayup, ihrak ve izâbesine muktazi olan *kırma* ve *karartma - kömürü* sene-be-sene uzaklaşarak, şimdi ise (ormanları kırılıp azaldığından) on - oniki saatlik mesafeye gitmiş; ve bundan böyle daha ziyâde tebâüd edeceği gibi, fiyatça da terakki bulacağından; şimdiden bir kolay yolu araştırılmadığı suretde, birkaç sene sonra mahrukaatdan dolayı sıkıntı çekilerek, hâsılât, bittabi tedennî eder (buna çare olarak Kurd - İsmail Hakkı Paşa, bölgede ve çevresinde linyit yatakları buldurmuştur). Lâkin, esbab-i servet ve mamûriyyet-i milki mükemmel ve himmeti cihân - kıymeti ulyâsı, mesâlihi imâriyyei memâlik ü bilâdın her cihetini şâmil olan Metbû'-i-Müfahhamimiz ve Vel - înimet-i bîminnetimiz Pâdişâhımız Efendimiz (Sultan Aziz) Hazretlerinin, sâye - i mücedded - vâye-i Mülûkânelerinde, Maden-i mezkûrun, her dürlü ıslâhâtının istihsâline çalışılacağında şübhe yokdur.»

«Ve Maden i mezkûrun oniki saat mesafe cihet-i şarkıyye ve şimâliyyesi arasında olan (Palu'daki) *HUŞIN* ve *SİVAN* ve *KARABEGÂN* taraflarında *ormanlar* nihayetsiz olup, *ikiyüz seneden ziyade* mahrukaatını idareye kâfi olmağla, bundan sühûlet üzere araba ile mahrukaata muktazi şeyler naklolunmak üzere bir *tarîk (yol)* açılup, yapdırılması mutasavverdir.»

KIRZIOĞLU M. Fahrettin

Sohbet :

İKİ SÖZ BİR CADI

Muzaffer Suphi ÇETİN

Çok konuşuyoruz. Muhakkak ki, insan olarak en büyük ihtiyacımız. Ağır ağır gelişen duygu ve düşüncelerimize, o tercüman olduğu gibi sosyal çevremizi de ona borçluyuz.

Dostça uzatılan ilk nazar, düşmanca fırlatılan ilk taş da odur.

İnsan olarak, ölçme ve ölçülmemizde de, mâna âlemimizi şekillendiren sözler baş rolü oynamıyor mu? Onlar kaprislerimizin, sevgi ve nefretlerimizle çeşitli yönlerdeki meyillerimizin siluetlerini çizerken, iç hayatımızı da şekil ve renk olarak bütün çıplaklığı ile ortaya döküyor.

Bir taraftan duygu ve fikirlerin fonksiyonu olması, diğer taraftan da ortamın fert üzerindeki tesirleri bakımından düşünülecek olursa, konuşmalarımız gerek şahıslarımız ve gerekse cemiyetlerimiz hakkında aydınlatıcı bir ölçü teşkil ederler.

Ancak konuşmadan konuşmaya da fark vardır. İnsanı bilâhare düşünmeye icbar eden konuşma tarzı karşısında, mantık süzgecinden geçirilerek yapılan konuşma gibi. Bizde, maalesef ne birincisi ve ne de ikincisi. Ne peşinen ve ne de sonradan düşünme sorumluluğu hissettirmiyen bir konuşma şekli revaçtadır.

Bol bol lâf imal ediyoruz. Evde, sokakta, resmî, gayrı resmî heryerde ve her mevzuda. Belki de bu, bir işi arzu edilen kıvamda ortaya koyamayışımızın bir nevi tatmin yolu, bir kefaretidir. Maliyeti şahsen kıymetsiz addedilebilse de, toplum yönünden sarfedilen zaman ölçüsü bakımından o nispette ağır.

Bu arzu zannederim, insanda tecessüs hissi ile paralel yürüyor, hatta bazan onu kırbaçlıyabiliyor. Zaman zaman projektörlerin, hiçbir ilgimizin olmamasına rağmen, özel mahremiyetlere yöneltilmesi, onu takiben muhayyiledeki agrandizörlerin faaliyete geçmesi, sonra da «filânca hanımın, filânca beyin, falanca daire veya mesleğin durumu, gidişatı hakkında» lâf olarak dökülmesi başka nasıl izah edilebilir? Sanki, hep kendimizin dışındaki insanlar için yaşamak üzere vazifelendirilmişiz. Hep etrafımızdaki insanların gidişatına yön vermiye çalışırız. Hiç kimse kendisinin değil, karşısındakinin akıl küpü, akıl hocasıdır. Nasıl hareket etmen mi lâzım? Kes sesini! Çevrendekileri dinle. Sonra sen de konuş! Konuş ki, birkaç kişiye de sen yön veresin.

Bakarsınız, kaderi aynı meslek çatısı altında birleşen birkaç kişi başbaşa mesleğin derdini lime lime ederler, dairelerindeki icraattan başlıyarak, en üst kademedeki mes'ullere kadar lâf üstüne lâf tokuştururlar. Memleketin çeşitli dertlerine tekrar tekrar parmak basarlar. Tabiatı ile hep kabahat, hoşa gitmiyen durumların günahı başta idareciler olmak üzere kendimizin dışında olanlardadır. Hükümetin en üst makamlarına varıncaya kadar yapılan tenkitlerle tütün dumanlarının sarmaş dolaş olduğu köy odalarındaki toplantılardan tut, esnafın, san'atkârın tezgâhlarına kadar hep aynı nakarat devam eder durur. Hoşnutsuzluklar belirtilir, sorumlu olanlar yerilir. Bir lâhza içerisinde zannedersiniz ki memleketin iktisadî, sınaî, ticarî, Ziraî v.s. mevzularındaki en müessir düşüncelere sahip insanlar bunlardır. Bunlar, dillerinde lâftan imal edilmiş sihirli asâların sahibi kişiler, ortamı bir anda cennete çevireceklerdir.

Hatta en kritik mevzularda dahi Devlet gemisinin rotasının bu nev'iden lâflarla çizilmek istendiğine şahit olursunuz. Yüksek politika, sevkü idare olanca amprikliğine rağmen hep bu lâfı güzaftadır. «Damada süren, tavlada vuran kazanır, ilk hamlede Kıbrıs'a çıkarma yapmalıydık». İşte, size kendini yerden göğe kadar haklı gören bir inanış içerisinde, tavla ve dama tâbiyesi ile meselenin halline ait en müessir tavsiye.

Lâf bitmez ki, en iyi gayelerle bir araya gelir bir şeyler yapmayı arzu edersiniz, herkes ayrı ayrı iyi ve güzel düşünür. Fakat saatlerin saatleri kovalaması havanda su dövmekten veya olduğunuz yerde patinaj yapmaktan başka neye yaramıştır ?

Çevremize karşı bu kadar hassas bir uyanıklığa rağmen, neden kendimize karşı uykudayız? Bütün kabiliyetler, bütün iyilikler hep bizde mi cem edilmiş?. Acaba memleketin ihtiyaç hissettiği ölçüler içerisinde çiftçi olsun, san'atkâr, esnaf, memur olsun kaç tane ideal olanı çıkarılabilir? Kendimize ait daracık mes'uliyet sınırları içerisinde yaptığımız yüzlerce falsoya rağmen nasıl olabiliyor da başkaları hakkında bu kadar ces'urane konuşabiliyoruz? Hangimiz, gönül ve fikir birliği içerisinde, küskün değil, barışçı bir zihniyetle birbirimize el uzatarak başarının hazzını topluca paylaşabilmek olgunluğunu gösterebiliyoruz ?

Demek istemiyorum ki, konuşulmasın. Esasen yazımızın baş kısmında bunun zaruriliğine parmak basmış bir insan olarak böyle düşünmeme de imkân yoktur. Bahusus demokrasilerde hükümetlerin tutumu çeşitli duygu ve düşüncelerdeki halk eğilimlerinin bir bileşkesi olarak tanzim edilmek gerekir. Fertlerin toplum dâvalarına bigâne kalması hiç düşünülemez. Hele aydınların lâkaydisi asla tasvip edilemez. Yakın tarih bir çok memleketlerde bu yüzden acı gerçeklerin sahneye zoraki itildiğini bize göstermiştir.

Yalnız gerçek olan şu ki, hiç düşünmemek veya konuştuktan sonra düşünmeye mecbur kalmaktansa, konuşmadan önce iyice düşünmek...

Eğer lâfla milletler kalkınabilseydi, köylerimizden şehirlerimize kadar toplum kalkınması en ideal şekli ile gerçekleşir, belki aya ilk füzeyi ulaştırabilmek te bizlere nasip olurdu. Maalesef, bu hususdaki çalışkanlığımıza rağmen gerçekler de bütün acılığı ve çıplaklığı ile ortadadır.

Neden? Herkesin hatayı kendisinde değil, karşısındakinde görmesinden. Onun düzeltilmesine de kendi dışından başlanılmasını istemek ve beklemekten. Hiç kimsenin ıslahata kendi öz nefsinden başlama ihtiyacını duymayıştan.

Ne olur, biraz kendimize dönsek, çevremizdekilere karşı aşırı bir şekilde yönelttiğimiz aynayı biraz da kendimize çevirsek. Bir nevi otokritik ile kendimizi tanıyabilmek gayretini sarfetsek. Neredeyiz? Bulunduğumuz yerdeki manevî eb'adımız nedir? Nerede ve nasıl olmalıydık, niçin böyleyiz? İşte bu soruların cevabını verebilsek...

Bütün dertler bilinir hale gelmiştir. Bunları sakız gibi çiğnemekte ısrar etmek, gayreti ve zamanı heder etmektir. Lâf değil, iş zamanı çoktan gelip çatmıştır. Çok konuşan az iş yapan değil, az fakat öz konuşup çok iş gören ve çok okuyan toplumların yarış asrındayız. Bu milletlerin bir nevi ölüm kalım mücadelesidir.

Uzun lâfın kısası herkese şöyle ol böyle ol demektense, marifet evvelâ öyle olabilmektedir. Kendimizi her bakımdan toplumun arzuladığı en ideal ölçülere yükseltip sonra da etrafımızdaki en yakınlardan başlıyarak aynı ölçülere uygun insanları kazanabildiğimiz gün hayat olanca mutluluğu ile yüzümüze gülecektir.

Muzaffer Suphi ÇETİN

Almanya Mektubu

Dr. Mazhar GÜNER

Muhterem Ağabey !

Almanya'dan size yazacak çok şey var. Ama bir türlü yazamıyorum. Birbirini kovalayan üzüntüler, buna engel oluyor. Bu, bizi bırakıp erken göçenlerin, ardında kalış üzüntüsü!... Bu üzüntüler, vatan hasreti, Elâzığ sevgisiyle karışarak, elimi dilimi bağlıyor. İçime dönüp kalıyorum. Ama bu hislerden, geçici de olsa kurtulmak, benliğimden birazcık olsun, ayrılmak çabası içindeyim. Tabiata dönmek, muhiti görmek istiyorum. Fakat, yapamıyorum bir türlü...

Nasıl yapabilirim?! Sevdiklerimiz bir bir, bizi terkedip gittiler. Aile içinde sayılacak duruma geldik. Elâzığ damgasıyla, Velbert'e gelen Yeni Fırat dergisini elime alır almaz, bir içim su gibi, hemen okuyup bitiriyorum. Otuz iki sahifenin ince ince dizilmiş satırları, yarım saat içinde bitiveriyor. Ama bu bitiş, gerçek bir bitiş değil. Susuzluğun giderilmesi kolay mı? Onun için, yarın, öbürgün ve daha günler, aynı iştiyakla dergiyi, tekrar tekrar okuyorum. Tâ yeni sayısı gelinceye kadar...

Okumak, kolay ve iyi bir şey. Bunu bir hak sayıyorum. Ama ödevimi ihmal ettiğimin farkındayım. Hasip, Paris'e gittiğine göre, Almanya'dan Yeni Fırat'a yazı göndermek, bana düşüyor. Diğer mektuplarımda, bu ödevi yerine getireceğim.

Bu mektubumda, biraz çevremden bahsedeyim. Günlerim, çoğunlukla hastanede geçiyor. Meslekdaşlarla konuşup görüşüyoruz. Bana soruyorlar: Almanya'yı nasıl buldunuz?...

Ben, cevap veriyorum: Çok güzel, çok hoş. Her taraf bakımlı ve verimli. Dağlar, ormanlarla kaplı, ovalar, yemyeşil; herkes çalışıyor. Almanya canlı ve zinde bir memleket...

Pekiyi, diyorlar, ihtisasınız bitince burada kalmak istemez misiniz?

Bu sorularına cevabım, kesin bir kelimeden ibaret: Nein! (Hayır).

Hemen izâh ediyorum: Türkiye'de ne böyle binalar, ne bu güzel caddeler, ne de bu büyük fabrikalar var. Bunların, ve daha bir çok şeylerin, hiçbiri yok. Yok amma, oranın kekik kokan dağı, taşı var, ter dökülmüş toprağı var, masmavi bir göğü, apaydın bir güneşi var. Dahası var diyorum Türkiye'de... Ailem var, arkadaşım var, dostum, ahpabım var. Hâtıralarımın hepsi orada... Türkiye, sevinç ve övünç ülkem. Tarihimin ve coğrafyamın yurdudur Türkiye...

İşte bunlar için tekrar Türkiye'ye döneceğim, diyorum ve bana hak veriyor hepsi.

Onlara, bir de basit bir hikâye anlatıyorum. Olmuş bir hâdise bu... İnsanla hayvan münasebetini belirtmesi yönünden önemli de sayılabilir.

Dede evinin gümrah devrinde, dört atın, iki katırın, iki merkebin, ayrıca ineklerin, öküzlerin, mandaların bağlandığı büyük ahır, konak sakinlerinin sağa sola dağılması sonunda, bomboş kalmış ! Oraya yalnız bir merkep bağlanıyor artık. Bakıcısı da, Deli Cemâl adında bir

meczup... Deli mi, Veli mi? Pek belli değil. Ama bizim gibi düşünmediği, bizim gibi davranmadığı için, herkes ona deli diyor.

Cemâl, insanlarla çekişmekten vazgeçmiş bir insan. Fakat bazan sözünü dinletemediği merkeple, döğüşüp çekişiyor.

Ahırda sayısız yemlikler var. Fakat hepsi de boş. Merkep, ahırdan girince ilk yemliğe bağlanıyor, arpası, samanı orada veriliyor. Evin eski günlerini bilen Cemâl, bu günün monotonluğundan usanmış sanki... Tutup merkebi, ikinci yemliğe bağlıyor. Arpasını samanını da oraya döküyor. Fakat yemliği değiştirilen hayvancağız, aç olduğu halde, ikinci yemliğe dökülen arpayı samanı yemiyor bir türlü... Deli Cemâl dedik ya, o kadar da deli değil, onun da kendine göre, bir mantığı var muhakkak. Avludan sesini duyuyoruz: «Birinci yemlik yerine, ikinci yemliğe bağlandın diye, niye huy kaptın, yemlik seçmek sana mı kalmış?! Sen, yem yemene bak.» Fakat, söz anlamıyan merkep, inadım inat diye, yemini yememekte kararlı ve ısrarlı!! Cemal'in, dilsiz hayvanı dövmesi de beyhûde!. Bir yemliğe karşı, bağlılıkta nankörlük etmiyen böyle bir hayvanın, insana örnek olması mümkündür bazan... Yurduna, yuvasına, dostuna, hâtırasına bağlı olmıyan insan, deli Cemâl'in mantığına uyar amma, kadir-kıymet bilme bakımından bir hayvan kadar bile olamaz elbet...

Cemâl'le merkebin tartışmasını duyunca, yeme değil, yere itibar eden merkebe hak verdik biz de... Rahmetli babam, merkebe vurulacak küreği, Cemâl'in elinden aldı, hayvanı, eski yerine bağlıyarak, yemini de buraya döktü. Hayvan yerinden memnun. Yem yemeğe başladı, Cemâl, ettiğinden pişman. O da insafa geldi... Kumanda penceresinden, bu gürültünün nedenini soran rahmetli ninem, olan biteni öğrenince: yine Cemâl'le merkebin işi mi?! diyerek, gülüp içeriye çekildi. İşte anlatmaya değmez sanılan böyle bir hâdise dahi, benim için bugün bir kıymet hükmü?! Almanlar, bu basit hâdiseleri de kıymetlendirebiliyorlar. Ben, iyi kötü, orada, Türkiye'de kalan, her şeyin etkisi altındayım.

Ama muhitin romantizmini sahiplerine bırakıp, realist bir görüşle, Almanya'dan bilgi vermeğe çalışacağım. Sizin azimkâr ve müşfik bakışlarınızdan uzak ve bütün sevdiklerinden ayrı bir bayramın eşiğinden hasretle, Türkiye'ye bakarken, bayram hediyesi olarak, duygular, saygılar ve sevgiler yolluyorum.

MANİLER

Ayrıldım yoldaşımdan,
Göl oldu, göz yaşımdan.
Mastar dağı ben miyim ?
Duman kalkmaz başımdan!

Ayrıldım özlerinden,
O şirin sözlerinden.
Bileydim ayrılık var,
Öperdim gözlerinden.

Ayrıldım, gülüm senden !
Saçı sümbülüm senden !
Araya dağlar girse,
Kesilmez yolum senden !

Ayrıldım, kavuşamam,
Yol bulup, savuşamam ;
Göz açtım, seni gördüm,
Ellerle yavuşamam.

A. Ş.

YUVA

Bu kelimenin, «yavmak» mastarından geldiğini sanıyoruz. Anadolu'da yavmak; yavuşmak; sokulmak, barınmak, kaynaşmak anlamlarına kullanılır. Yavru, yavuklu, yavuşuk, kelimeleri de, bu mastardan türetilmiştir. Yavuşmak masları da aynı kökten yapılan diğer bir mastar.

Dağları savuşamam,
Yol bulup kavuşamam.
Göz açtım seni gördüm,
Ellerle yavuşamam.

Bu manide, yuvanın ve annenin, özelliği ve güzelliği, gizlice anlatılmak isteniyor. Göz açan çocuk, önce annesini ve yuvasını görür. Yavrunun barınacağı yer, baba ocağı, anne kucağıdır. Bir kelimeyle yuvası. Kanatlanıp uçan yavru bile, yeni bir yuva kuruncaya kadar, dönüp dolaşır, bu yuvaya döner. Bu ocağın ateşi, bu kucağın kavrayışı, hiçbir şeyde yoktur. Onun için, halk şâiri, yavuklunun yurdunu bile, ilk yavuştuğu yuvasına benzetmiş, teşbih etmiştir. İlk gözağrısı, hiçbir gönül acısına benzemez. İlk sevilen, orta ve son sevilenlerden, ileridir. Onunla yavuşulduğu kadar, ondan sonrakilerle yavuşulamaz, sevişilemez.

Anlaşılıyor ki, her şeyi unutturan aşk, o tutku bile, anayı ve yuvayı unutturamıyor. Aksine, onu anlatabilmek için, bir destek olmaktadır.

Ananın ve yuvanın hakkı, nasıl inkâr edilebilir artık ?

Çünkü yavrunun, yuvanın derdine ilk ortak olan, anadır. Bir derdin varsa, ona; «ağlarsa anan ağlar, gayrısı yalan ağlar.» Sevinç de, dövünç de, yuvada ancak bütün gerçekliğini bulur. Yuva yıkmak, ev yıkmak kadar, insanı vebale sokan, hiçbir iş, hiçbir didiş yoktur. Ananın, en acı feryadı; «Komşular! evim, barkım yıkıldı; yurdum, yuvam dağıldı !» haykırışı değil mi ?

Ziyâ Paşa bile, zulme karşı haykırıp, karış verirken :

Zâlim, yine bir zulme giriftâr olur âhır,
Elbet de olur ev yıkanın hânesi viyran.

Diyerek, evin kutsallığını belirtir.

Ev, bir kuş yuvası gibidir. Yavrular, orada beslenir, kumrular orada seslenir. Döğüşün, çekişin bile, o çevre içinde, gönül bağlayıcı, yürek dağlayıcı bir hâli vardır.

Yine Ziyâ Paşa diyor ki; evini düzene koyamıyanın âlemi düzene koymaya kalkışması, gülünç olur. Bu işe kalkanın, yerinde ağır oturması gerek :

Onlar ki verir lâf ile dünyâya nizâmât,
Bin türlü teseyyüp bulunur hânelerinde.

Yuvanın derdine çare bulmak, insanın elini kolunu bağlıyan, çözülmez bir köstektir. Yoksa, beşer dedikleri kuşu, kolay kolay bağlamak mümkün değil. Azâdelikşevkiyle kavrulan şâir Dertli bile, bu kayıttan kurtulamadığı için, evinin yıkılmasını bile ister. Ama bu istek, çoluk çocuğa karşı duyulan, iç bağlılığın ne kadar kör düğüm olduğunu da anlatır bize...

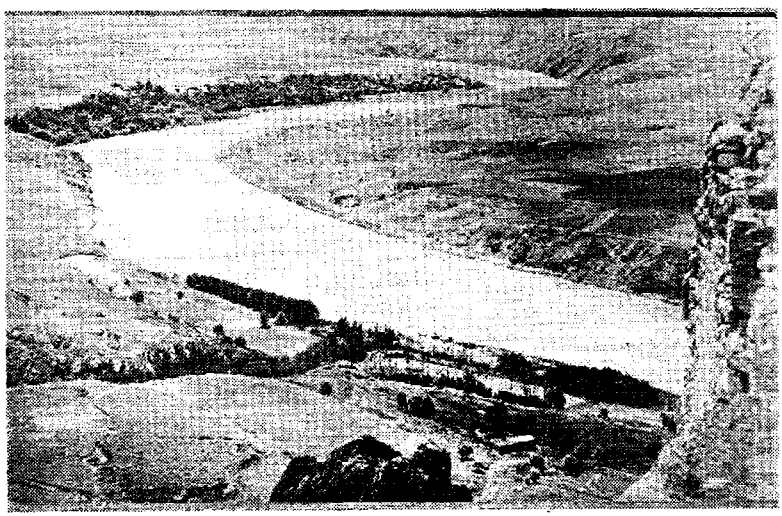
Bir bâşıma kalsam şeh-î devrâna kıul olmam,
Viyrân olası hânede, evlâd ü iyal var.

Yuvanın, ne kadar kutsal olduğunu, bu sözler anlatmağa yetmez. Onu, yavrularının cıvıltısını duymak için, dışardan evine koşan bir anne kalbinin çırpınışı; bir babanın çocuklariyle bir sofraya oturmak için evine evişi; bir kaç saat bile olsa, şefkate ve rikkate muhtaç çocukların, yuvaya dönüş sevinci; anlatabilir ancak...

Ev, bir dört duvar değil; yuva, kerpiçten yapılmış bir bina değildir. Orası kıvancın, sevincin, övüncün bir bahçesi; bir hayâl ve kâinat kaynağıdır.

Türk olan, yuvayı böyle düşünür. Fakat evini zindan eden veya zindan bilen, ferahlamak için kendini dışarıya atanlarımız da yok değil. Huzûru dışarda, kahve köşelerinde, lokantalarda, barlarda arayan babalar; günlük toplantılara üşüşen analar; gurbet ellerde evlenip kalan oğullar, kızlar; bu gönül bahçesinin yolunu ve yordamını kaybetmiş, serseri kuşlar gibidir. Velhâsıl yuvayı anlatmak mümkün değildir. Onu, anlamak için, yaradılışdan anlama ve anlaşma gücü olmalı insanda... Yakarışımız, Tanrı'nın kullarını bu güçden yoksun bırakmaması... Ben, yuvama dönüyorum...

A. Ş.

E. Pertek ve Murat

Murat'a mani yazdım → Maniyi yeni yazdım
Murat bahane oldu → Aslında seni yazdım.

KEBAN MANSABINDAKİ AŞAĞI FIRAT HAVZASININ GELİŞME İMKÂNLARI

Asst. Prof. Korkut ÖZAL
Orta Doğu Teknik Üniversitesi

1 — Keban Barajı ve santrali ile imkânlarının geliştirilmesine başlanan Fırat nehri havzası Türkiye için gerek enerji ve gerekse sulama yönünden çok daha büyük ve o nisbette cazip imkânları haizdir. Bu güne kadar yapılan etüdlerin gösterdiği vakıalar şunlardır :

a) Türkiye alanının % 16 sı ve nüfusunun % 11,5'u Fırat nehri havzasında bulunmaktadır.

b) Fırat havzasındaki ziraî araziler 2,6 milyon hektardır. Bunun sadece 160 bin hektarı halen kifayetsiz olarak sulanmaktadır. Sulanabilir sahaların alanı ise 1 milyon 650 bin hektar olup bütün Türkiye'deki sulamaya elverişli sahaların % 35 - 40'ına tekabül etmektedir. Bu sahanın % 77'si cazip iklim karakterlerine sahip Güney - Doğu Anadolu bölgesindedir.

c) Fırat nehrinin hidro - elektrik potansiyeli muazzam değerlere baliğ olmaktadır. Ekonomik olarak üretilecek enerji 30 milyar kilovat - saat olup, bu bütün Türkiye'deki ekonomik potansiyelin bir hesaba göre % 50 si, başka bir hesaba göre de % 35'idir. Bu enerjinin % 75'i Keban ve Keban mansabındaki enerji kademelerinde bulunmaktadır.

d) Keban mansabındaki sulama ve enerji kademelerinin büyük ümitler halinde geliştirilmesi imkânları bulunmaktadır. Meselâ Urfa - Mardin bölgelerinde bir tek proje halinde geliştirilebilecek saha 900 bin hektara kadar çıkmakta olup Seyhan - Berdan arasındaki Çukurova'nın 4 mislinden fazladır. Aynı şekilde Keban ve bunun mansabındaki iki adet barajın toplam gross enerjisi (sulama düşünülmediği takdirde) 20,9 milyar kilovat saattir. Başka bir deyimle sadece bu üç barajdaki enerji bütün Türkiye'nin 1980 - 95 yılına kadarki toplam enerji ihtiyacını karşılayacak kadar büyüktür. Ve meselâ böyle bir ihtiyacın Demirköprü Santralı büyüklüğünde santrallarla karşılanması halinde 100 adet baraj ve santralin inşaası gerekecektir.

e) Sulama ve enerji imkânlarının böylesine büyük bloklar halinde geliştirilmesi imkânları yanında, maliyetleri de çok cazip bulunmaktadır. Keban'da 2,34 krş./kwh olan enerji maliyeti bunun mansabındaki projelerde nazarı itibare alındığı takdirde 2 krş./kwh nın altına düşmektedir. Aynı şekilde dekar başına toplam yıllık sulama maliyeti de 82 liraya çıkmaktadır. Şu değerlerle bu bölgedeki projelerin ortalama rantabiliteleri 2,5 ile 3 arasında oynamaktadır.

2 — Keban ve bunun mansabındaki iki baraj (Karakaya ve Karababa) ile bu barajlardan faydalanılarak sulanacak sahaların bir proje halinde ele alınması mümkündür.

Bu proje içinde 800.000 hektar sahanın sulanması ve 16 milyar kilovatsaat enerjinin üretilmesi kaabildir.

Bu proje gerek istihsalinin büyüklüğü ve gerekse ekonomik veçhelerin cazipliği sebeplerile istikşafî seviyede etüd edilmiştir.

Aşağıda bu etüdün özeti takdim edilmektedir :

a) Projeler içindeki üniteler : Etüd edilen proje içinde Keban, Karakaya ve Karababa barajları ile Urfa - Viranşehir - Ceylanpınar - Mardin - Siverek bölgelerindeki 800.000 hektar saha bulunmaktadır. Nehrin Keban - Karababa arasındaki 460 metre düşümünden azami şekilde faydalanmak ve bu arada en uygun sulama imkânını geliştirmek için çeşitli plânlar birbirleri ile mukayese edilmiştir.

b) Mukayeselerin neticeleri : Mukayese edilen muhtelif plânlar içinde birbirleri ile kıyas edilebilecek iki plân bulunmaktadır :

Plân 1 : Bu plânda Keban barajı 840, Karakaya barajı 705 ve Karababa barajı ise 520 tepe kotunda düşünülmüştür. Ovalarda su isale eden kanal 1188 m^3/sec kapasite ile Karakaya barajından 682 kotunda ayrılmakta ve 277 km uzunluğunda bir isaleden sonra ayırım yerine gelerek bir kolla Harran ovasına diğer kolla da Viranşehir - Mardin ovalarına ayrılmaktadır. Harran ovasında cazibe ile 250.000 ha, Viranşehir - Mardin ovalarında ise 485.000 i cazibe 65.000 i terfi ile olmak üzere ceman 800.000 ha. saha sulanmaktadır. Pompa tesisinin kapasitesi 86.000 kw ve yıllık enerji istihlâki 284 milyon kilovatsaattır.

Plân 2 : Bu plânda Keban barajının 840, Karakaya barajının 700 ve Karababa barajının ise 555 tepe kotunda inşa edilmesi tasarlanmıştır. 1188 m^3 kapasiteli sulama isalesi Karababa barajından ve 530 kotunda ayrılmaktadır. 24 km uzunluğundaki bir tünelle Harran ovasına ulaşan isale buradan 215 km uzunluğundaki bir kanalla Viranşehir - Ceylanpınar - Mardin ovalarına irtibatlanmaktadır. Harran ovasında 225.000 ha cazibe ve 25.000 ha ise terfi ile sulanmaktadır. Lüzumlu pompaj kapasitesi 24.000 kilovat, lüzumlu enerji ise 70milyon kilovattır.

Viranşehir Mardin ovalarında ise 206.000 hektarı cazibe 344.000 hektarı pompajla olmak üzere 550.000 ha saha sulanmaktadır. Lüzumlu pompaj takatı 570.000 kilovat ve yıllık enerji talebi ise 1,35 milyar kilovatsaatır.

Plân 1 ve 2 nin mukayeseleri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir (Değerler milyon TL.)

Beyanı		*Plân I*	*Plân II*
Tesis maliyeti * :			
	Barajlar (Keban, Karakaya, Karababa)	4335	5320
	Santral ve pompalar	1440	2140
	İsaleler	7820	4990
	Sulamalar	3050	3050
	Toplam	*16645*	*15500*
Yıllık gider :			
	Barajlar	239	292
	Santral ve pompalar	114	178
	İsaleler	460	291
	Sulamalar	187	187
	Toplam	*1000*	*948*
Yıllık faydalar :			
	Enerjiden	1457	1626
	Sulamadan	1600	1600

* Havaî hatlar tesis maliyeti hariç

Beyanı		*Plân I*	*Plân II*
	Toplam	*3057*	*3226*
Nısbî rantabilite :			
	Enerji	4.76	5.59
	Sulama	2.27	2.44
	Toplam	*3.06*	*3.41*
Kurulu güç :			
	1000 kw	2980	3318
Üretilen enerji :			
	Milyar kwh	14.57	16.26
Sulanan saha :			
	1000 ha	800	800
Birim tesis maliyeti :			
	TL/kw	1705	1406
	TL/kwh	0,34	0.26
	TL/ha	14450	13560
İstihsal maliyeti :			
	krş/kwh	2,07	179 (1.65) **
	TL/ha	855	822 (990) **

Tablonun tetkikinde de görüleceği üzere her iki plânın maliyet değerleri ve rantabliteleri birbirine oldukça yakındır. Dolayısile ilerdeki detaylı etüdlerin neticesi bu iki plândan birinin veya bu ikisi arasındaki herhangi bir plânın en uygun plân olması şeklinde tecelli edebilir. Bu nihaî plân ne olursa olsun Aşağı Fırat havzasındaki enerji ve sulama imkânlarının cazip bir ekonomik karaktere sahip oldukları görülmektedir.

c) İcraat Programı : Türkiyenin Birinci Beş Yıllık kalkınma plânı ve bunun projeksiyonunun ışığı altında bu projenin nazara alınması mümkündür. Bu bakımdan icraat programı maddî imkânların azamide mevcut oluşu esasına göre tanzim edilmşitir. Buna göre :

Keban Barajının	1964 - 1970	senelerinde
Karababa Barajının	1966 - 1972	»
Karakaya Barajının	1970 - 1975	»
Harran Sulamasının	1967 - 1976	»
Viranşehir - Mardin Sulamasının	1969 - 1980	»

ikmal edilmesi öngörülmüştür.

3 — Havzanın ifade ettiği bu potansiyel Türkiye'nin müstakbel ziraî ve sınaî kalkınması için hayatî bir önem taşımaktadır ve bütün Türkiye'nin faydası için sür'atle geliştirmeyi icap ettirmektedir.

İlâveten bu havzadaki ekonomi her bakımdan geri kalmış bir durumdadır. Hayat seviyesi düşük, ekonomik faaliyetler ise fevkalâde durgundur. Bunun bir neticesi olarak bu sahadan ekonomik imkânların daha iyi olduğu bölgelere doğru her sene daha şiddetlenen bir nüfus muhacereti yer almaktadır.

Bu gerçekler de, havzadaki gelişme projelerinin özel bir ehemmiyetle ele alınmasının zarurî olduğunu göstermektedir.

Asst. Prof. KORKUT ÖZAL

** Proje dahilî enerji istihlâki 10 kş/kwh olarak nazarı itibara alındığına göre.

DERGİLERDE

TÜRK DİLİ :

Derginin mart sayısı bu elimizdeki. Düşünürlerin görüşlerini iki üç cümleyle en özlü, en anlatılabilinecek şekilde okurlarının önüne sermesi Hançerlioğlu'nun başlıca meziyeti. *Ruh Üstüne* başlıklı incelemesinde Anaksimenes'ten başlayıp, Camus'ye değin gelmiş. Çok şey öğreniyor insan.

Dağlarca, *Yaşamada* şiirinde gene aynı Dağlarca. Ceyhun Atuf Kansu burda şair olarak karşımızda.

Ben uykuyu bilirim, Çorum düzünde,
Tan yeri ağardı ağaracak,
Bir yumuşak yastıktır bastırır
Motorun erkek türküsünü.

Kansu'nun ağzından, Halk Albümü'nün bir yaprağında öylece duran Şoför Mehmet söylüyor bunu.

Burhan Arpad, *Türk Tiyatrosunda Yazar* adlı yazısında, tiyatromuzun, çok kısa bir geçmişe dayanmasına rağmen, bugün «Altın Çağı»nda olduğunu belirtiyor. Bunun nedenini şöyle açıklıyor :

«Türk tiyatrocuları, yazarsız tiyatronun varsayılmıyacağını kavramışa benziyor. Yazarlar da tiyatro yazmanın bütün edebiyat türlerinin en çetini olduğu sanat gerçeğini benimsedi... Seyirci, kendi oyun yazarlarını arar oldu. Durum, Türk tiyatro yazarlarının daha bol ve daha güçlü oyunlar vermesine her bakımdan pek elverişli»

Tiyatromuzun bu durumu, bizi yurt sorunlarında kötümser olmaktan çekiyor biraz. İster istemez, çağdaş uygarlık düzeyinin pek de ırak olmadığı umudu doğuyor içimizde. Tiyatronun, bu düzeye giden yolların en önemlilerinden biri olduğunu biliyoruz da ondan umutlanıyoruz. Öbür yolları da aynı çabayla onarmaya, olmıyanları yeniden yapmaya çalışalım. Bir, beş, on olumsuz olay yıldırmamalı bizi. Yıldırmamalı ki umudumuz umut olmaktan çıksın, gerçekleşsin.

Mümtaz Zeki Taşkın'ın *Balıkların Dilekçesi* şiiri hoş. Dergi birkaç sayı önce açtığı soruşturmayı sürdürüyor.

SU :

Yar senin yoluna mayın düzseler
Üstüne aşkınla basar gelirim.
Parçalayıp yüzüm yüzüm yüzseler
Derimi duvara asar gelirim.

Yeni bir halk ozanı bu. Sivas'lı, «genç ama soluklu» bir ozan; Sefil Selimi.

Yanıma uğrayıp geçse
Bedenimi tahta biçse
Avuç avuç kanım içse
Versem kalanı kalanı

Sevdiği için bu denli cömert olan Selimi'yi Su'nun her sayısında görmek mutlu kılacak bizi.

Su'da üç yıldır göregeldiğimiz bir isim vardır; Hazım Zeyrek. Anadolu'yu

Mizah Köşesi :

BELEDİYE ÜSTÜNE

Elâzığ'da yok sanma, var elbet Belediye,
Hep Karaçalı olduk, fakat, su gele, diye.

Bağlatmış su bendini, Belediye belki de,
Gitmesin yol arsa ev, kazârâ sele, diye.

Anlattık derdimizi, söz etti bir yetkili :
«Balık değilsiniz ya? bekleyin hele..» diye.

Def'-i hâcet edilmez, dedik beklemekle hiç,
Müstâmel çatı, bucak, mecbûri helâ diye.

Bütün mahalle halkı, kazan kaldırdı dama,
Yağmurdan medet umduk; boşanıp, dola diye.

Sâde gönül, göz değil; el, yüz de temiz gerek,
Yüzümüz kara çıkdı, suya müptelâ, diye.

«Teyemmüm» le geçirdik, ramazanı bayramı;
Kılınan namazımız, mûteber ola, diye.

Çeşme başında herkes, cenk ederken, «her yer teşt!»
Kış gibi günde yandı, bu'el Kerbelâ, diye.

Sudan vazgeçip, dedik: Beterin beteri var,
Vermesin Allah artık, başka bir belâ diye.

Büyük elin derdine, Küçük el, dermân olsa,
Şükrederiz Allaha, «lâhevlevelâ» diye.

Yümnü TEKİNDAL

---

sesler, Alaş'ların, Hero'ların türküsünü çağırır üç yıldır. Bu kez çağırdığı türkü şöyle başlıyor :

Ben çoban, eşim çoban
Eşim yoldaşım çoban
Dert deyip yanmam buna
Beşikte oğlum çoban

Su'nun Şubat sayısında sözü edilecek bir de Galip Terim'le Ceyhun Atuf'un yazıları var.

Dergilerdeki yetersizlik sürüp gidiyor. Şöyle bir iki canlı dize, birkaç dolgun cümle bulunca seviniyor insan. Geçen ay söz konusu ettiklerimizin bir kaçı dışında, biz bu ay ancak iki dergiyi okurken sevinebildik.

İzzet GÜNDAĞ

Eskilerden bir demet :

AYNÎ BABA (*)

Kimse bilmez sırrını, âlî - makâm Aynî Baba
Dâim olmuş neşveden mest-î müdâm Aynî Baba

Hiç nazar etmez cihânın nîk ü bed ahvâline
Sır-rı esrâr île mâlî subh u şâm Aynî Baba

Âlem-i âb-ı fenânın sâbih-î yekdânesi
Gülşen-î deryâ içinde hoşhırâm Aynî Baba

Gâh olur gerçî sükûtî - meşreb ol çayhânede
Gâhi ammâ bülbül - âsâ pür - kelâm Aynî Baba

Bezmi, devr-i ârifâne, tavrı dervîşânedir.
Yâhû, eyvallâh erenler!. hep temâm Ayni Baba

Ol nigâh-ı cezbedâr etsin de bir lutf-ı nazar
Halka-î tevhîde olsun şâh imâm Ayni Baba

Terk-i güftâr eylesin methinde her âciz kalem
Afvet artık aczimî sen ey hümâm Aynî Baba !

Yok rüvviyet eyleyen ahvâlı mâdem, der, Şefik.
Feyzin olsun ehl-i hâlê berdevâm Aynî Baba.

Ali ŞEFİK

(*) Maruf «Rüviyetî Baba» için yazıldığı, (Aynî Baba) deyiminden de anlaşılmaktadır. «Rüviyeti» ile «Aynî» müteradif terimlerdir. «Görücü» anlamındadır.

Okuyucu Mektubu :

Muhterem Kardeşim,

Gönderdiğiniz «Yeni Fırat» dergileri içimde biriken hasreti tatmin etmektedir. Sıla derdimin devası oldu sanki.. Gönlümün özleyiş dolu havası içinde, güzel yurdumun dağlarını, ırmaklarını, göllerini seyrettim. Sayfalarını karıştırdıkça «Yeni Fırat», bir hülya âlemine sürükledi beni.. Geçmiş günlerin bağbozumuna uğrıyan yollarında kaybettiğim, âşinâların hâtıraları gözümde canlandı hep. Daldıkça, içimde fâniliğin acı hakikati, hayatın karanlık felsefesi beliriyor.

Bilhassa rahmetli hocamın, Ali Şefik Efendinin, portresi karşısında sarsıldım. Tâzim ve şükran hisleriyle dolu olarak dakikalarca, bakıp durdum. Tekrar tekrar dönüp baktım.

Objektif, onun en mânâlı pozunu yakalamış.. Alaycı gülümseyişi, pırıl pırıl yanan müşfik gözleri, sâfî mizâcıyla kalender meşrebinin bütün havası, canlanmış

Ayın Olayları

Suikasdin Akisleri :

Dünyânın, en yaşlı Başbakanı olan sayın İnönü'nün, istirâhatini fedâ ederek, Hükûmet ve Mecliste hizmet almasına rağmen, suikasde uğraması, ilimizde üzüntüyle karşılanmış, ve nefret yaratmıştır. Bütün dernekler tarafından teller çekilerek, sayın Başbakana geçmiş olsun dileklerinde bulunulmuştur.

Paris Türk Klübü :

Paristeki hemşehrilerimizin bildirdirdiğine göre, bu şehirde «Paris Türk Klübü» adlı bir dernek kurulmuş ve çalışmaya başlamıştır.

Paris'teki, hatta geniş anlamıyla, Fransa'daki Türkler arasında sosyal, kültürel, folklorik, turistik v.s alanlarda, birlik halinde davranışlarda bulunmak maksadıyla, kurulan bu derneğin tüzüğü, Fransa Bakanlar Kurulunca, 23. Ocak. 1964 Tarihinde, onaylanmıştır. Böylece «Paris Türk Klübü» fiilen ve hukuken teşekkül etmiş bulunuyor.

Çalışması için lüzûmlu teşkilâtlanma safhalarını tamamladıktan sonra, bu klübün olumlu davranışlara yöneleceği muhakkak görülmektedir.

Klübe şimdiden, iyi şanslar ve çalışmalarında başarılar dileriz.

Yeni Tâyinler :

İlimiz Sivil Savunma Müdürü, Hamza Bayoğlu'nun emekliye ayrılması üzerine, boşalan yerine, Belediye Başkan Yardımcısı Örfi Sönmez, onun yerine de Umûmî Kütüphane Müdürü, Turgut Ardıçoğlu tâyin edilmiştir.

Dr. Lebit Yurdoğlu Elâzığ'da :

Bayramı, Çemişgezek köylerinde geçirip, Kaza Merkezinde halk ve daire âmirleriyle açık oturum yapan, Köy İşleri Bakanı, 17. Şubat. 1964 günü, ilimize gelerek, Belediye salonunda, daire ve müesese müdürlerinin katılmasıyla, bir toplantı yapmıştır. Bu toplantıda, köylerin içme suyu, yolları ve öğretimi hakkında izahat alan Bakan, organize ve koordine çalışmanın lüzumu ve şartları üzerinde durmuş, ekonomik faydalarını belirtmiştir. Bu toplantıdan sonra, Hanköyüne ve Karakoçan'a giden Bakanın, köylülerle teması, olumlu ve umut verici bulunuyor. Bilhassa yapılan çalışmaların ve kurulan tesislerin, takip ve kontrol edilmemesini tenkid eden Bakanın, daireleri ve müesseseleri harekete getireceği ve bu yönden Bakanlıkça takip yaptıracağı umulmaktadır.

Turizm Çalışmaları :

Harput Turizm Derneğinin çalışmalarından ayrı olarak, Turizm konusunda

---

bu resimde.. Baktıkça mâziyi, bugün gibi yaşıyorum.

Âdetâ, sınıfın sessizliği içinde, kara tahtaya yazdırdığı :

(Feryâd! ez in nevîi-vücûd-ı adem-âlûd»

mısraının felsefesini bizlere anlatıyor yine..

Yeni Fırat'ın bu vâdide gösterdiği gayret, kadirşinaslık olduğu kadar, Harput'un ve Elâzığ'ın irfan hayâtımızdaki müsbet havasını tevsik bakımından unutulmayacak bir yurt hizmetidir de.. Kanaatim bu benim.

Arkadaşlarınızla birlikte başarılarınızı candan dilerken, gözlerinizden öperim.

Ankara, 14.2.964

Yargıtay D. Başkanlarından

Fazlı ÖZTAN

başarı sağlamak için, vali Muavini Turgut Timur'un başkanlığında olmak üzere, İl Makamında da bir toplantı yapılmıştır.

Bu toplantıya katılan temsilciler, 25 kişilik bir «Turizm Komitesi», 4 kişilik «İcra Organı» ve bir de «Turizm envanter Hey'eti» kurmuşlardır.

Alınan karara göre ; Elâzığ'a turist celbi için imkânlar hazırlanacak, tarihî eserler onarılacak ve korunacak, eski el san'atlarının canladırılması için faaliyete geçilecek ve sanatkârların yapacakları eserlerin mağazalarda satışı sağlanacaktır. Oyacılık, işlemecilik ve bakır işlemeciliği kursları açılarak bu san'atların unutulmamasına ve geliştirilmesine çalışılacaktır.

Büyük Bir Câmi Yapılması İsteniyor :

Harput'ta, Tarîh ve san'at bakımından önemi olan büyük câmiler, cemâat bulamamakta; Elâzığ'da ise, mevcut olan câmilerde cemâat, yer bulamamaktadır. Bundan dolayı, Cuma günleri halk, Harput'a çıkmak mecburiyetinde kalıyor. Bu ihtiyacı karşılamak için, Hacı İzzet Paşa Camii yanindaki parkta. san'at değeri olan büyük bir câmi yapılması, arzu edilmektedir. 17 mahalle muhtarı. bir mazbata hazırlıyarak, sultânî bir câmi yapılması için, ilgili makamlara baş vurmak üzredirler.

Âkif Çavuş Vefât Etti :

İlimizin, Nasrettin Hocası sayılan Merhum Muşul'un, fıkralarını, hayranlıkla dinleyen ve anlatan bakkal Akif Efendi (Çavuş) 14.2.963 günü, yani «arefe günü» hakkın rahmetine kavuşmuştur. Hayatında, herkesi güldüren, vefatında da herkesi ağlatan Âkif Çavuş, aşağıdaki kıt'anın anlatmak istediği fânidir :

Yâdında mı doğduğun zamanlar
Sen ağlar iken gülerdi âlem!
Bir öyle zaman geçir ki olsun
Mevtin sana hande, halka mâtem :

Rahmetli'nin, hayâtı, ve fıkraları hakkında, diğer sayılarımızda bilgi verilecektir. Kendisine Tanrıdan rahmet ve mağfiret; ailesine, akrabasına, komşu ve dostlarına başsağlığı dileriz.

Keban Barajı :

Enerji Bakanı Hudâi Oral'ın, açıklamasından sonra alınan son bilgiyle Keban Barajının 20. Mart. 1964 günü ihaleye konulacağı, ve 3 milyar 300 milyon liraya çıkacak olan bu barajın, Haziran ayında da temelinin atılacağı anlaşılmıştır. Son gelen bu haber ilimizde ve çevremizde, işsizliğin önlenmesi ve büyük kalkınmanın sağlanması umuduyla, büyük sevinç yaratmıştır.

Hazar Santralı :

Keban Barajı inşaatına ve enerji sağlanmasına yardımcı olmak üzere, inşasına karar verilen Hazar Santralı ek inşaatı 1964 yılı plânlamasına alındığı için, ihaleye çıkarılmış ve ilimiz Teknik Okul inşaatını yapmakta olan hemşehrimiz Necmi Şahin'in üzerinde kalmıştır.

13,5 milyon liralık bir yatırımı gerektiren bu inşaatın, ilimizdeki ekonomik sıkıntıyı gidereceği muhakkaktır.

Belediye Başkanı Ankara'da :

Uzun zamandan beri gönderilmesi beklenip gelmeyen, şehir imar plânını getirmek ve ilimize ait diğer işler için imkânlar sağlanmak üzre Belediye Başkanı Rasim Küçükel, bir hey'etle Ankara'ya gitmiştir.